

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ

ANA BİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI'NIN KÜLTÜR ESERLERİ SERİSİNDE
BULUNAN MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK
TEMALİ ÇOCUK KİTAPLARININ DEĞERLER
EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

CEMRE CEYLAN

TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

ANTALYA, 2025

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN
KÜLTÜR ESERLERİ SERİSİNDE BULUNAN MİLLÎ MÜCADELE VE
ATATÜRK TEMALİ ÇOCUK KİTAPLARININ DEĞERLER EĞİTİMİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cemre CEYLAN

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Adile YILMAZ

Antalya, 2025

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

/ / 2025

Cemre CEYLAN

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Cemre CEYLAN'ın bu çalışması **01/07/2025** tarihinde jürimiz tarafından **Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi** Ana Bilim Dalı **Türkçe Eğitimi** Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

İMZA

Başkan: Doç. Dr. Mazhar BAL

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Enes ÇİNPOLAT

Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Üye (Danışman): Dr. Öğr. Üyesi Adile YILMAZ

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: TÜRKİYE CUMHURİYETİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN KÜLTÜR ESERLERİ SERİSİNDE BULUNAN MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK TEMALİ ÇOCUK KİTAPLARININ DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Doğan Cüceloğlu “Yaşam enerjinizin kaynağı sizin özünüzdür. Kendi özünüzdendir koptuğunuz zaman şevkiniz kalmaz” der. Öze bağlı olmak da değerlere bağlı olmaktan geçmiyor mu? Git gide yabancılaşan, yozlaşan insan ilişkileri nedeniyle unutulmaya yüz tutmuş bizi biz yapan, kültürümüzün, millî bütünlüğümüzün devamını sağlayacak olan değerlerimizin önemi daha da artmakta değerlerinden uzaklaşmış yoksunlaşmış bir milletin varlığını sürdürebilmesinin güç olacağı düşünülmektedir. Onun içindir ki toplum huzurunu benimseyen, değerlerini koruyan, kollayan, gözetken ve aktaran ulusal birliğin devamını sağlayacak bireyler yetiştirilmesi daha da önemli hale gelmektedir.

Bu çalışmamda bana yol gösteren, yardımcı olan ve her türlü desteği sunan saygıdeğer danışman hocam. Dr. Öğretim Üyesi Adile YILMAZ’a , yine çalışmam süresince bilgilerinden ve yapıcı eleştirilerinden yararlandığım saygıdeğer hocam Doç. Dr. Mazhar BAL’a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca beni ve kardeşimi millî, manevi değerlerimizle, vatan ve millet sevgisi aşılayarak sevgi ve saygı dolu bir aile ortamı içinde büyüten ve bu yaşa getiren sevgili babam Yusuf CEYLAN ile annem Hatice CEYLAN’a, desteğini hayatım boyunca hissettiğim ve hissedeceğim sevgili kardeşim Metehan CEYLAN’a, bu süreçte her zaman yanımda olan, desteğini esirgemeyen sevgili nişanlım Berkun Ertuğrul ULUER’e, annem ve babamın çalışması nedeniyle yetiştirilmemizde, örf adet gelenek ve göreneklerimizi benimsememizde büyük katkısı olan bizi masallarla, ninnilerle, türkülerle büyüten sevgili dedem Fazlı ER ile anneannem Birsan ER’e ve öğrenim hayatım boyunca emeği geçen tüm öğretmenlerime çok teşekkür ederim.

ÖZET

TÜRKİYE CUMHURİYETİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN KÜLTÜR ESERLERİ SERİSİNDE BULUNAN MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK TEMALİ ÇOCUK KİTAPLARININ DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

CEYLAN, Cemre

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Adile YILMAZ

Temmuz, 2025, 84 sayfa

Bu tez çalışmasının amacı, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Eserleri Serisinde bulunan Millî Mücadele ve Atatürk temalı çocuk kitaplarından Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var, Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar, Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Limanın Martısı, Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi, değerler eğitiminin ve özellikle Gazi Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde yapılan millî ve manevi değerler açısından zengin olan Millî Mücadele Dönemi'nin değerler eğitimi açısından önemini ortaya koyabilmektir. Millî Mücadele Dönemi'nin (Kurtuluş Savaşı) öne çıkan değerleri, düşmana karşı tek vücut gibi mücadele eden Türk milletinin sahip olduğu vatan sevgisi, bayrak sevgisi, birlik beraberlik, şehitlik, gazilik gibi değerlerdir. Bu değerlerin gelecek nesillere aktarımı ile ülkesini ve milletini seven, millî ve manevi değerlerine sahip bireylerin yetiştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Çalışmayı oluşturan Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Eserleri Serisinde bulunan Millî Mücadele ve Atatürk temalı çocuk kitapları yöntem olarak temel nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ile veriler toplanmış olup kitapların incelenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Çalışmada değerler eğitiminin tanımından, özelliklerinden, fonksiyonlarından, oluşumundan, sınıflandırılmasından, değerler eğitiminin öneminden bu eğitimin verilmesinde, ailenin, Millî Eğitim'in, okulun, öğretmenin, ders kitaplarının, hikâye ve yazılı kaynakların, toplumun, Millî Mücadele ve Atatürk döneminin rolünden bahsedilmiştir.

Kitaplarda vatan sevgisi, sevgi, millî bilinç, fedakârlık, saygı, aile birliğine önem vermek, sorumluluk, merhamet, şehitlik, cesaret, dinî değerlere bağlılık, vefa, empati, duyarlılık, yiğitlik, güven, mutluluk, yardımseverlik, dayanışma, ulusal kimlik bilinci, birlik ve beraberlik, dostluk, adalet, paylaşma, çalışkanlık, misafirperverlik, kararlılık, özgürlük, özgüven, umut, sır tutmak, doğa sevgisi, temizlik, nezaket değerlerine yer verildiği görülmektedir. Vatan sevgisi, sevgi ve saygı değerleri bütün kitaplarda ortak olarak yer alması nedeniyle temel değerler olarak öne çıkmaktadır. Kitaplarda en çok vatan sevgisi, sevgi, millî bilinç, fedakârlık değerleri üzerinde durulmuş, en az umut, sır tutmak, doğa sevgisi, temizlik, nezaket değerlerine yer verilmiştir.

Aktarılacak istenen değerler, kitapların içeriğiyle uyumludur. İncelenen kitapların çocukların tarih bilincine, vatan sevgisine, millî bilinç sahibi ve birçok değere sahip olmaları açısından faydalı olduğu görüşüne varılmıştır. Bu görüş doğrultusunda değerler ile ilgili eğitimin her alanda ön plana çıkartılması gerektiği, toplumsal devamlılığın millî ve manevi değerlerine bağlı, millî bilinç ve şuur içinde büyüyen nesillerle gerçekleştirebileceği düşünülmektedir.

Neticede, Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile koordinesinde diğer bakanlıklar tarafından ve çeşitli sivil toplum kuruluşları ile uyumlu olarak ailelerin, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından da eğitimcilerin değerler eğitimi konusunda seminerler, kurslar veya çeşitli etkinliklerle desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Değer aktarımı ile ilgili yazılı kaynakların çoğaltılması, sosyal medya ve basın yayın yolu ile değerlerin aktarımına yönelik paylaşımların yapılması gerektiği, bugünün çocuklarının yarının anne babaları olacağı unutulmayarak sağlıklı vatan millet sevgisiyle dolu bireylerin sağlıklı toplumları oluşturacağı bilincinin oluşması gerektiği kanaatine varılmıştır.

Anahtar kelimeler: *Değerler eğitimi, Millî Mücadele, Atatürk ve çocuk*

ABSTRACT

AN ANALYSIS OF CHILDREN'S BOOKS WITH THE THEMES OF THE NATIONAL STRUGGLE AND ATATÜRK IN TERMS OF VALUES EDUCATION WITHIN THE CULTURAL WORKS SERIES OF THE MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION OF THE REPUBLIC OF TURKIYE

CEYLAN, Cemre

Akdeniz University, Institute of Educational Sciences, Department of Turkish and Social Sciences Education, Master's Degree Program with Thesis in Turkish Education

Advisor: Dr. Lecturer Adile YILMAZ

July, 2025, 84 page

The aim of this thesis study is to examine the children's books Yarbay Mustafa Kemal Atatürk–Umudumuz Var, Ali Faik Bey–Elveda Kuşlar, Seyit Onbaşı–Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey–Karanlık Limanın Martısı, and Kınalı Hasan–Vatan Sana Emanet Oğul, which are included in the Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Eserleri Serisi and focus on themes of Millî Mücadele and Atatürk. It also aims to highlight the importance of values education, especially during the Millî Mücadele Dönemi, a period rich in national and spiritual values led by Gazi Mustafa Kemal Atatürk. This era emphasized significant values such as love for the homeland, devotion to the flag, unity, martyrdom, and heroism. The transfer of these values to future generations is essential to raising individuals who love their country and uphold national and spiritual ideals.

The selected children's books were analyzed using the basic qualitative research method. Within qualitative approaches, document analysis was employed, and descriptive analysis technique was used to examine the texts. The study discusses the definition, characteristics, functions, formation, and classification of values education. It also addresses the importance of delivering this education and the roles of the family, the Millî Eğitim, schools, teachers, textbooks, stories, society, and the Millî Mücadele and Atatürk periods in this process.

The books include values such as love for the homeland, compassion, national awareness, sacrifice, respect, responsibility, loyalty, religious devotion, empathy, courage,

dignity, trust, kindness, unity, sharing, hospitality, freedom, self-confidence, environmental awareness, and cleanliness. The language used in the books is fluent and simple, and the values are well integrated into the narratives. These books are considered effective in developing children's sense of history, patriotism, and moral awareness.

It is believed that values education should be prioritized across all fields. Social sustainability depends on raising generations who grow up with national consciousness and spiritual values. Therefore, families should be supported in coordination with the Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, other ministries, and civil society organizations. Educators should be equipped through seminars and activities provided by the Millî Eğitim Bakanlığı. Increasing written resources and promoting values through media are vital to building a society where today's children become value-driven parents of the future.

Keywords: *Values Education, National Struggle, Atatürk and children*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları.....	5
1.5. Tanımlar.....	5
1.5.1. Değerler Eğitimi:	5
1.5.2. Millî Mücadele:.....	5

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Değerler	7
2.1.1. Değer Nedir?.....	7
2.1.2. Değerlerin Özellikleri ve Fonksiyonları	7
2.1.3. Değerlerin Oluşumu.....	10
2.1.4. Değerlerin Sınıflandırılması	10

2.1.5. Değerler Eğitimi Nedir?.....	12
2.2. Değerler Eğitiminde Ailenin Rolü.....	13
2.3. Millî Eğitimde Değerler Eğitimi.....	14
2.4. Değerler Eğitiminde Okulun ve Öğretmenin Rolü.....	15
2.5. Değerler Eğitiminde Ders Kitapları, Hikâye ve Yazılı Kaynakların Rolü	16
2.6. Değerler Eğitiminde Toplumun Rolü	17
2.7. Değerler Eğitiminde Millî Mücadele ve Atatürk.....	18
2.8. İlgili Araştırmalar	19

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	23
3.2. Veri Toplama Araçları.....	23
3.2.1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var:	23
3.2.2. Ali Faik Bey- Elveda Kuşlar:.....	24
3.2.3. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit:.....	25
3.2.4. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Limanın Martısı:.....	26
3.2.5. Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul :	26
3.3.Veritoplama Süreci/ Teknikleri	27
3.4.Veritoplama Analizi	27

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Bulgular :	29
4.2. Hikâyelerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi	29

4.2.1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var Kitabında yer alan Değerler	29
4.2.2. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar Kitabında yer alan değerler	35
4.2.3. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit kitabında yer alan değerler	39
4.2.4. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı kitabında yer alan değerler	43
4.2.5. Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul kitabında yer alan değerler.....	48
4.2.6. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var, Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar, Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı, Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul kitaplarında yer alan değerler:	53

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma	60
5.2. Öneriler:.....	63
KAYNAKÇA	65
ÖZGEÇMİŞ	73
EKLER	75

EK- 1 “Yarbay Mustafa Kemal Atatürk- Umudumuz Var” adlı kitapta değerlerin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar..... 75

EK- 2 “Ali Faik Bey- Elveda Kuşlar” adlı kitapta değerlerin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar..... 76

EK- 3 “Seyit Onbaşı- Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit” adlı kitapta değerlerin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar. 78

EK- 4 “Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı” adlı kitapta değerlerin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar..... 79

EK- 5 “Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul” adlı kitapta değerlerin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar.....	81
EK-6 İntihal Raporu	83
EK-7 Bildirim Sayfası	84

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Schwartz Değer Listesinin Sınıflaması.....	11
Tablo 2. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var kitabında yer alan değerler.....	31
Tablo 3. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar kitabında yer alan değerler.....	36
Tablo 4. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit kitabında yer alan değerler.....	40
Tablo 5. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Limanın Martısı kitabında yer alan değerler...	44
Tablo 6. Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul kitabında yer alan değerler.....	49
Tablo 7. Kitaplarda yer alan değerlerin genel dağılımı	54

KISALTMALAR

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

TTKB: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

s: Sayfa

Akt. : Aktaran

TDK : Türk Dil Kurumu

vd. : ve diğerleri

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanın sosyal bir varlık olarak bulunduğu çevrede hayatını idame ettirirken bazı değerlere bağlı kalarak davranış ve tepkilerde bulunduğu bilinmektedir. Aydın ve Gürler’e (2012) göre değerler insanın mükemmelliğe erişmesi için onun en iyi yönlerini ortaya koymak ve karakterini geliştirmeyi amaç edinir. Güngör’e (1993) göre değer hükmü bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır (Akt., Aydın ve Gürler, 2012). İyi, olgun bir karaktere sahip olabilmek değerleri benimseyip bunu erdemli davranışlar olarak aktarabilmekle mümkün olabilir. Değerler insanların hayata dair düşüncelerini geliştirmede etkilidir (Ulusoy ve Dilmaç, 2012). Bu sebeple değerler, kişilerin olaylara karşı verdikleri tepkiyi, kişinin tutum ve davranışlarını ahlakını belirleyen olumlu davranışların temelidir denilebilir.

Önce ailede daha sonra eğitim ve iş hayatımızda sürekli olarak bir öğrenme içerisinde olduğumuz düşünülürse değerler eğitimi de insanın dünyaya gelişinden başlayarak yaşamı doğrultusunda devam eden bir öğrenme döngüsü olarak kabul edilebilir. Değerler eğitimi, yaşam boyunca devam eden değer edinme ve öğretme sürecidir (Yaman, 2016). Aydın ve Gürler’e (2012) göre “Toplumsal çözülmenin önlenmesinde, barışın, hoşgörünün, sosyal empatinin sağlanmasında yasalar kadar değerlere bağlı yaşamak da gereklidir. Hiç şüphesiz bunun yolu nitelikli bir değerler eğitiminden geçer” (s.16). Bu bağlamda bireylerin sürekli olarak bir eğitim sürecinde olduğu düşünüldüğünde eğitim ile iyiye güzele yönelebileceği davranışlarının olumlu yönde gelişip değişebileceğinden bahsedilebilir. Değerler eğitimi ile ilgili Millî Eğitim Bakanlığı’nca çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nca 2017 yılında yayınlanan “Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine” konulu raporda yeni müfredatta daha önceki müfredatlara nazaran değerler ve değerler eğitimine daha bir önem verilmiştir. Bu bağlamda on kök değer olarak belirlenen adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerlerinin öğrencilere uygun bir şekilde benimsetilmesi hedeflenmiştir. Bu değerler millî, manevi ve evrensel değerler olarak müfredatta yer almıştır. (Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı [MEB], [TTKB], 2017). Daha sonrasında yine Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nca 2023 yılında

hazırlanan “21. Yüzyıl Becerileri ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu” nda Türkiye için 21. yüzyıl becerilerine yönelik sürdürülebilir bir model önerisi sunulması hedeflenmiştir. Raporda değerler sınıflandırılırken ilk önce hali hazırda Türk eğitim sisteminde öğrencilere öğretilmesi amaçlanan kök değerler ile alan yazının uyumuna bakılmış ve bu kök değerler haricinde ahlak, vicdan, görgü, tasarruf, değerlerine de yer verilmiştir. Bu modelde, mevcut eğitim sisteminde öğrencilere kazandırılması istenen temel becerilerin temel değerler doğrultusunda ele alınması ve bu değerler ışığında geliştirilmesi ve kullanılması önerilmiştir (MEB, TTKB, 2023).

Açıklamalardan anlaşılabacağı üzere; insanın dünyaya gelişinden başlayarak bir eğitim sürecinde olduğundan, verilecek eğitim ile doğru ve iyi davranışların öğrenilebileceğinden, kültürün, gelenek ve göreneklerin aktararak, iyi, ahlaklı nesiller yetiştirilebileceğinden bahsedebiliriz. Son yıllarda değerler eğitimi ile ilgili konuların müfredata dahil edilerek bu konuda Millî Eğitim Bakanlığınca önemli bir yol kat edildiği de görülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Kişinin eylemlerinin yaşamını olumlu veya olumsuz etkileyeceği düşünüldüğünde, değerler eğitimiyle insanların davranışlarına olumlu bakımdan yön verilebileceği bilinmektedir. Bu doğrultuda okullarda değerler eğitimi ile ilgili Millî Eğitim Bakanlığınca bazı tedbirler alındığı, bireylerin iyi ve doğru davranışlara yönlendirilmesinin sağlanarak millî, manevi ve evrensel değerlere sahip olması için, değerler eğitimi kavramının müfredata dahil edildiği bilinmektedir. Türk Millî Eğitim Temel Kanunu’ nda (1973) Türk milletinin Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlere sahip çıkan bireyler olarak yetiştirilmesinin amaçlandığı görülmektedir. Aydın ve Öksüz’e (2021) göre değerler MEB, 2019 öğretim programlarında ayrı bir program olarak ele alınmayıp eğitim sürecinin bir parçası olarak görülmüştür. Bu sebeple; öğrenim sürecinde öğrencilere kök değerlerin yanı sıra millî, manevi ve evrensel birçok değerın aşılınması ve bireylerin bu değerler doğrultusunda tutum ve davranışlar sergilemelerinin hedeflendiği söylenebilir.

Alan yazında değerler eğitimi ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları; Değer eğitimi - okullarda ve kolejlerde gerekliliği ve önemi Shelar (2024), Küçük çocukların resimli kitaplardan gerçek dünya bağamlarına bilgi aktarımında kitap özelliklerinin rolü Strouse vd. (2018), İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki

olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması Dilmaç (1999), Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2004 yılında tavsiye ettiği yüz temel eserdeki yerel romanlar aracılığıyla edebiyat öğretiminde değerler eğitimi üzerine bir araştırma Çakıcı (2010), Türkçe ders kitaplarında değerler eğitimi Kaygana vd., (2013), Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi Elbir vd., (2013), Türkiye'de değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilere kazandırılması istenen olumlu özellikler üzerindeki etkisi Tulunay (2017), Değerler eğitimi ve Türkçe öğretiminde değer eğitimi üzerine yapılan araştırmalara ilişkin kaynakça denemesi Kardeş ve Cemal (2017), Değerler eğitimi açısından ortaokul Türkçe ders kitapları Deniz ve Karagöl (2018), Çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi Aydın ve Öksüz (2021), Türk millî kültüründe değerler ve değerler eğitimi Yıldırım (2022), Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Türkçe öğretiminde değer aktarımı bakımından incelenmesi Sallabaş (2013), Yaşar Kemal'in öykülerinde değerler Yavuz (2021).

Yapılan araştırmalar ışığında alanyazında değerler eğitimi ile ilgili birçok kaynağa rastlandığı ancak Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Eserleri serisinde bulunan Millî Mücadele ve Atatürk temalı çocuk kitaplarının değerler eğitimi yönünden incelenmesi ile ilgili kapsamlı bir çalışmanın olmadığı gözlemlenmiştir. Millî Mücadele ve Atatürk temalı çocuk kitaplarının millî ve manevi değerlerin aktarımı konusunda zengin bir kaynak teşkil edebileceği bu sebeple bu çalışmanın alanyazında tespit edilen eksikliğe katkıda bulunacağı düşünüldüğü Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Eserleri Serisinde bulunan Millî Mücadele ve Atatürk Temalı çocuk kitaplarının değerler eğitimi ile ilişkisi ortaya konmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; Millî Eğitim Bakanlığı'nın Kültür Eserleri Serisinde bulunan Millî Mücadele ve Atatürk Temalı beş çocuk kitabındaki değerleri tespit edip bu değerlerin nasıl verildiğini ortaya koymaktır. Bu çerçevede şu sorular cevaplanmaya çalışılmıştır.

1. Millî Mücadele ve Atatürk Temalı kitaplar hangi değerlerle ilişkilendirilmiştir?
2. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var kitabı hangi değerlerle ilişkilendirilmiştir?
3. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar kitabı hangi değerlerle ilişkilendirilmiştir?

4. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit kitabı hangi değerlerle ilişkilendirilmiştir?

5. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Limanın Martısı kitabı hangi değerlerle ilişkilendirilmiştir?

6. Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul kitabı hangi değerlerle ilişkilendirilmiştir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanın eğitilebilen bir varlık olarak zaman içerisinde öğrenerek ve öğrendiklerini başka nesillere aktararak gelişimini sürdürebildiği bunu yaparken de toplum içinde uyması gereken kurallar doğrultusunda hareket ettiği bilinen bir gerçektir. Gelenek ve göreneklerimizin, örf ve adetlerimizin temelini bu kurallar oluşturmuştur (Kaşkaya ve Duran, 2017). Yaşadığımız topluluk içerisinde kabul görmüş değerlerin gelecek nesillere aktarımında eğitim önemli bir yer kaplamaktadır (Kaşkaya ve Duran, 2017). Bu sebeptendir ki, değerler eğitimi Millî Eğitim Bakanlığınca eğitim programlarına dahil edilmiş, 2006 Türkçe dersi programında kapsamlı olarak yer almıştır (İdi, Tulumcu ve Tulumcu, 2015).

Alanyazında çocuk kitapları ile ilgili birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Bunlardan bazıları: Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2004 yılında tavsiye ettiği yüz temel eserdeki yerel romanlar aracılığıyla edebiyat öğretiminde değerler eğitimi üzerine bir araştırma Çakıcı (2010), Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi Aydın ve Öksüz (2021), Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Türkçe Öğretiminde Değer Aktarımı Bakımından İncelenmesi Sallabaş (2013). Bu durumda Millî mücadele dönemini anlatan çocuk kitaplarının değerler eğitimi yönünden incelenmesi ile ilgili çok fazla kaynak bulunmadığı söylenebilir. Millî Mücadele ve Atatürk konusunu içeren kitapların öğrencilere okutularak, vatan sevgisinin, millî bilincin yanında birçok değerın öğrencilere aşılması sağlanabilir. Bu bağlamda tarihe sahip çıkarak, millî bilincin ve vatan sevgisinin oluşturulması, toplumsal dayanışmanın ortaya konması, millî ve evrensel değerlerin aktarılması açısından son derece önemli bir yer tutan Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Eserleri Serisinde bulunan Millî Mücadele ve Atatürk temalı beş çocuk kitabı hangi değerlerin nasıl aktarıldığı yönünden incelenmiş bu kapsamda çalışmalar yapmak isteyenlere yol göstereceği ve katkıda bulunacağı düşünülmüştür. Söz konusu kitaplara seslendirmeli olarak açık erişimle Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları web sayfasında

bulunan Çocuk Yayınları dizisi (<https://kulturyayinlari.meb.gov.tr/kikategorileri/cocuk-yayinlari-dizisi/?page=2>) bölümünden kolaylıkla ulaşılabilir olması kitapların daha fazla kişiyle buluşmasına olanak sağlamaktadır (MEB, Kültür Yayınları).

1.4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu çalışma kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı' nın Kültür Eserleri Serisinde bulunan Millî Mücadele ve Atatürk Temalı çocuk kitapları dizisinde yer alan kitaplardan : Yarbay Mustafa Kemal Atatürk- Umudumuz Var, Ali Faik Bey- Elveda Kuşlar, Seyit Onbaşı- Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey- Karanlık Limanın Martısı, Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul kitaplarında Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen değerlerle sınırlandırılmıştır. Türkçe Öğretim Programında Millî Mücadele ve Atatürk temasına 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda yer verilmiştir (MEB, Türkçe Öğretim Programı, 2019).

1.5. Tanımlar

1.5.1. Değerler Eğitimi:

İnsanoğlunun doğumundan ölümüne kadarki yaşam döngüsünde değerler eğitimi ile iç içe bulunduğu söylenebilir. Tanım olarak değerler eğitimi farklılıklar gösterebilmektedir. **Değerler Eğitimi:** “Değerler Eğitimi, hayat boyu devam eden değer kazanma ve kazandırma sürecidir” (Yaman, 2016, s.18). Cüceloğlu'na (2006) göre ise değerler rota belirleyici yol pusulalarıdır. Bu yolculukta bireylere değer aktarımı aile, kurumlar, toplum, okul, öğretmen, yazılı kaynaklar yoluyla verilmektedir.

1.5.2. Millî Mücadele:

Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın (Atatürk) 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmasıyla Türk siyasi tarihinde önemli bir dönem başlamıştır. 15 Mayıs'ta İtilaf Devletleri'nin desteğini alan Yunanistan'ın İzmir'e asker çıkarması ile fiilen başlattığı işgal, bütün Anadolu'da milli bir uyanışı tetiklemiş; işgale tepkiler dalga dalga yayılmıştır. İşgalci güçlerin Anadolu'dan çıkarılmasına kadar süren cephe muhaberelerinin, dünyaya örnek olacak savaş taktiklerinin verildiği bu silahlı hareket, Milli Mücadele, Milli Hareket, İstiklal Harbi, Kurtuluş Savaşı,

Ulusal Bağımsızlık Savaşı, Ulusal Bağımsızlık Mücadelesi gibi adlarla anılır (Bengi, 2022, s. 268) .

Bu çalışmada değer kavramı Millî Mücadele ve Atatürk Temalı çocuk kitaplarındaki içeriklerin incelenmesinde kullanılan bir tema olarak kullanılmıştır. Millî Mücadele Dönemi'nin değerler eğitimi açısından zengin bir kaynak teşkil ettiği söylenebilir. Örneğin vatanseverlik değeri bu dönem üzerinden bireylere kolaylıkla aktarılabilir. Elban (2015) vatanseverliği bireylerin ülkelerine olan tutku ve bağlılıklarını ifade etmek olarak tanımlamaktadır. Çalışmada değerler eğitimi, geleceğimizin ve kültürel aktarımın temsilcileri olan yeni nesillerin millî bilinç ile hareket ederek Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen kök değerlerin ışığında davranışlarını düzenleyebilmelerini içermektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Değerler

İnsan sosyal bir varlık olarak davranışlarına yön veren ve belirleyen değerleri sosyal çevresi olan aile, iş, okul ile edinebilmektedir. Bu değerlerin edinilmesinde, toplumsal yozlaşmanın ve olumsuzlukların önüne geçilmesinde eğitimin dönüştürücü bir güç olduğu söylenebilir. Ülkelerin eğitim politikaları, akıbetleri hakkında fikir sahibi olmamızı sağlar (Akınoğlu, 2013). Bu bakımdan değerlerin hayat boyu devam eden bir öğrenme süreci içinde olduğu, yaşamımıza etki ederek davranışlarımızı olumlu yönde belirlediği bunların en doğru şekilde hayata geçirilmesinin de eğitimle mümkün olabileceğinden bahsedilebilir. Sağlam temeller üzerine kurulu bir eğitim sisteminin bünyesinde yetiştirilen bireylerin sağlıklı toplumları oluşturacağı görülmektedir.

2.1.1. Değer Nedir?

Değer kavramı tek bir tanıma sığdırılamayacak kadar çok yönlü bir olgu olduğundan pek çok tanımı bulunmaktadır. Bu tanımlardan bazılarını şöyle verebiliriz: Türk Dil Kurumu'na (t.y.) göre değer bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünüdür (Türk Dil Kurumu [TDK], t.y.). Schwart'a (1992) göre değer, insanların karşılaştıkları olayları ve etrafındaki diğer kişileri değerlendirmek, bunlar karşısında yapacaklarına karar vererek bunu meşru bir duruma getirmek için kullandıkları ölçütlerdir (Akt., Güven, 2014, s.15). Tüm bu tanımlara bakacak olursak değer kavramıyla ilgili ortak bir tanımdan bahsedilemeyeceği, bireysel ve toplumsal olarak kısmi değişiklikler gösterebileceği ancak kişilerin hayatı boyunca davranışlarını belirlemelerinde önemli bir role sahip olduğu söylenebilir.

2.1.2. Değerlerin Özellikleri ve Fonksiyonları

Değerlerin özellikleri ve fonksiyonlarının çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulduğu görülmektedir. Yaşamın bir parçası olan değerlerin birçok özelliği bulunmaktadır.

Değerlerin özellikleri Schwartz ve Bilsky'nın (1987) tanımlarına göre aşağıdaki şekillerde sıralamak mümkündür (Schwartz ve Bilsky, 1987 den akt., Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000:60)

1. Değerler inançtır. Ancak tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımazlar. Etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.
2. Değerler, bireyin amaçlarıyla (eşitlik) ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hak bilirlilik, yardımseverlik) ilişkilidirler.
3. Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin itaatkârlık değeri, işte, okulda, aile, arkadaşlar ya da tanımadığımız ilişkilerin tümünde geçerlidir.
4. Değerler davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.
5. Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Sıralanmış değerler kümesi değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur.
6. Değerler değişime açık yapılardır.
7. Değerler, bağlı oldukları kültürlere göre değişir. Hatta ait oldukları kültürlerin içinde dahi aykırılık gösterebilirler. Farklı iki toplum aynı değere sahip olabilir ama o değere verdikleri önem derecesi farklı olabilir. Mesela bir Eskimo toplumunda da, karı-kocaya sadakat ve misafirperverlik gibi kültürel değerler mevcuttur. Fakat onlar için misafirperverlik sadakatten daha önemli bir değerdir ve sadakatten önce gelir. Böyle bir olay diğer toplumlar için kabul edilemez bir durum olarak ortaya çıkabilmektedir (Reboul, 1995: 365 -366'dan akt., Yazıcı, 2006).

Açıklamalardan yola çıkarak değerlerin kişisel olduğunu düşünsek de bireylerin olaylar karşısında aynı değeri farklı davranışlar sergileyerek yaşamlarına dahil edebildikleri söylenebilir. Örneğin; iki bireyden biri zor durumda olan birine maddi yardımda bulunarak bir diğeri ise üşüyen ve aç olan bir hayvanın ihtiyacını gidererek yaptığı eylemi iyilik olarak adlandırır ama davranışsal ve eylemsel olarak farklı bir tutum sergileyebilir. İnsanların hayata karşı olan amaçlarıyla, hayatta bulunmak istedikleri konumla ve bakış açılarıyla değer yargıları birbiriyle ilişkilidir örneğin dürüst bir yaşam sürmek amacındaki bir şahıs bütün davranışlarını bu doğrultuda gösterir denilebilir. Değerler bireysel davranışların üzerindedir ve hayatın her alanında geçerlidir. Ortamın veya sosyal çevrenin değişmesi değerlerin içeriğini değiştirmez. Değerler insanların herhangi bir olgu karşısındaki davranışlarını olumlu yönde daha iyi insan

olması yoluna sürükler denilebilir. Ayrıca değerler taşıdıkları öneme göre öncelik alabilirler, örneğin trafikte ambulansa yol vermek insan yaşamının kutsal ve önemli olması nedeniyle en üst derecede yaşama duyulan saygı olarak yerini alabilmektedir. Değerler zaman içerisinde farklılık gösterir örneğin eskiden bayramlarda büyükler ziyaret edilir elleri öpülür ve karşılığında onlar da çocuklara şeker ve harçlık verirdi. Oysaki şimdi çoğunlukla insanlar bayramları tatil amaçlı olarak değerlendirmektedirler. Yine geçmiş dönemlerde komşuluk ilişkileri daha güçlü iken şimdi insanlar birbirine daha temkinli ve soğuk yaklaşabilmektedirler. Değerlerin kültürel olarak da farklılık gösterdiği görülmektedir. Kültür değerlerde farklılığa sebep olduğu gibi, değerlerin önceliğini ve önemini değiştirebilmektedir. Türk toplumunda aile birliğine verilen önem batı toplumlarına göre daha güçlü ve öncelikli olup büyükler ve çocuklar aile içerisinde ve gözetiminde uzun yıllar ve hatta yaşam boyu hayatlarını idame ettirebilirken batı toplumlarında böyle bir durum görülmemektedir. Gümüş (1993), bu durumu şöyle açıklamaktadır: Türk aile yapısında zaman içerisinde “geniş aile daralmakta, ancak batı toplumlarında olduğu gibi, yaşlı ana ve baba, sakatlar, on sekiz yaşını geçen kız ve erkek çocuklar aile dışına itilmemekte, koruyucu kanatlar altında tutulmaktadır” (s.87).

Bir grup eğitimcinin değer sisteminin işlevlerine ilişkin sınıflandırması Tezcan’a göre şöyle sıralanabilir (Tezcan, 1974’ den akt., Yazıcı, 2006).

1. Bireyin hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur.
2. Bireysel ve toplumsal etkinliklerle ilgili önemli noktaları ve ana hatlarını belirler.
3. Bireylerin hal ve hareketlerini sorgulamasına katkı sağlar.
4. Bireyin kendisine ve çevresine olan beklentileri ile alakalı fikir verir.
5. Bireyin davranışlar ile ilgili olumlu olumsuz yargıları, iyi ve kötü davranışları, etik ve etik olmayan tutumları ayrıştırmasını sağlar.

Değerler bireylerin doğruya yönelmesine, iyi insan olmasına katkıda bulunabileceği gibi, sadece bireysel olarak değil toplumsal olarak da iyiye yönelmesine katkı sağlar. Bu nedenle kişisel olarak yapılan her davranış toplumu da bağlar denilebilir. Yapılan davranışlar değer eğitiminin işlevlerinin bir sonucudur.

2.1.3. Değerlerin Oluşumu

İnsanoğlunun hayatını idame ettirmesine yönelik davranışlarına yön veren değerlerin bazıları doğuştan itibaren bazıları ise yaşadığı topluma ve kültürel çevresine göre şekillenen kalıplar olarak düşünülmektedir. Bireylerin değerlerle doğuştan itibaren donatıldığı hususunda yapılan çalışmalarda, Yale Üniversitesinde psikoloji ve bilişsel bilim profesörü olarak görev yapan Paul Bloom, Bebeklerin Ahlaki Yaşamı adlı kitabında insanların aslında ahlak duygusuyla donanmış olduğunu, Yale Üniversitesi Bebek Biliş Merkezinde yapılan deneyler sonucunda bebeklerin iyi ve kötüyü ayırt edebilecek genel bir algıya sahip olduklarının ortaya konduğunu savunmuştur (Bloom, 2022). Bazı değerlere doğuştan sahip olabileceğimiz gibi bazı değerlere de yaşadığımız sosyal ve kültürel çevre içinde sahip olduğumuz bilinmektedir.

Değer kavramı Alpogu'ya (2015) göre “Liberal görüşlere göre, değeri meydana getiren ve bir şeyi değerli kılan maliyet ve o şeye duyulan talep veya ihtiyaç iken, sosyalist görüşlere göre, değer işgücünün ortaya çıkardığı somut veya soyut ürünlerdir. Dinî bakış açılarına göre ise, değer Tanrı'nın hoşnutluğunu sağlayan her şey şeklinde tanımlanabilir”.

Değer oluşturmak ve bunu bir sistem haline getirmek insana has bir özellik olup, onu bu yönüyle diğer varlıklardan ayırır (Oruç, 2016). Bu açıklamalar ışığında bazı değerlerin doğuştan var olduğu daha sonrasında kişinin bulunduğu toplumun değer yargıları içinde yaşanan toplumsal ihtiyaçlar ve kabul gören davranışlar olarak kişinin vicdani yapısıyla da bütünleşerek ortaya çıktığı söylenebilir.

2.1.4. Değerlerin Sınıflandırılması

Değerlerin tanımı konusunda birçok farklı görüş bulunduğu gibi, sınıflandırılmasında da yerli ve yabancı araştırmacılara göre farklı görüşlere yer verildiği görülmektedir.

Değerlerin sınıflandırılmasında Spranger'e göre değerler; “estetik, teorik (bilimsel), ekonomik, siyasi, sosyal ve dinî değerler” olarak altı gruba ayrılmıştır. Bu gruplar Allport, Vernon ve Lindzey tarafından ölçeğe dönüştürülmüştür (Akbaş, 2004: 55).

Winter, Newton ve Kirkpatrick (1998), yapmış oldukları sınıflandırmalarda değerleri, ilgili olduğu insan topluluğunun özelliğine göre; ailevi değerler, toplumsal değerler ve bireysel değerler olmak üzere üç başlık altında incelerler (Akt., Güven, 2014, s. 20-21).

Rokeach (1973) amaç ve vasıta değerler adı altında değerleri iki gruba ayırmakta iken, Evin ve Kafadar (2004) ise ulusal ve evrensel değerler adı altında değerleri sınıflandırmışlardır.

Schwartz Değer Sınıflaması tablosu yaygın bir şekilde kullanılması ve verilen bilgilerin daha anlaşılır ve açık olması düşünüldüğünden bu çalışmada kullanılmıştır.

Tablo 1

Schwartz Değer Listesinin Sınıflaması

Açıklama	Değerler
Güç (power): Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücü.	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görüntüyü koruyabilmek, insanlar tarafından benimsenmek
Başarı (achievement): Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi.	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak, zeki olmak.
Hazcılık (hedonizm): Bireysel zevke ve hazzaya yönelim.	Zevk, hayattan tat almak
Uyarılma (stimulation): Heyecan ve yenilik arayışı.	Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak.
Öz yönelim (self- direction): Düşünce ve eylemde bağımsızlık.	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak, kendine saygısı olma .
Evrenselcilik (universalism): Anlayışlılık, hoşgörü ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini istemek.	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, dünyada barış istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olma, çevreyi koruma, iç uyum.
İyilikseverlik (benevolence): Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme.	Yardımsever olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak, gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat.
Gelenekselcilik (tradition) : Kültürel ya da dinsel töre ve fıkırlara saygı ve bağlılık.	Alçakgönüllü olmak, dindar olmak, hayatın bana verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı olmak (Dünyevi işlerden el ayak çekmek).
Uyma (conformity) : Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması.	Kibarlık, itaatkâr olmak, anne-babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek.

Tablo 1'in devamı

Açıklama	Değerler
Güvenlik (security) : Toplumun, var olan ilişkilerin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği.	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek, bağlılık duygusu, sağlıklı olmak.

(Schwartz,1992'den akt., Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

Değer tanımı ve sınıflandırılmaları farklılık gösteriyor ise de, temel düşüncenin iyinin ve doğrunun kabul gördüğü, millî, manevi ve dinî değerlerin edinilmesi gerektiği kötünün ve yanlışın reddedildiği söylenebilir.

2.1.5. Değerler Eğitimi Nedir?

Değerler eğitimi toplumun fertlerinin sahip olması gereken, ahlaki, kültürel, sosyal ve manevi değerlerin kazandırılması ve sonraki nesillere aktarılmasını amaçlayan süreç olarak düşünülebilir. Etkin bir değerler eğitiminin yer almadığı toplumlarda yaşayan bireylerin ileride nasıl davranışlar içerisinde olacağı bilinemeyeceğinden bir tehlike unsuru oluşturacağı varsayılabilir. Kendisi için belirgin olmayan değerlere sahip olan bireyler amaçlarını, neye taraf ya da karşı olacaklarını, gelecekte ne yapacaklarını bilemezler (Raths v.d, 1966'dan akt., Kurnaz vd., 2013, s.190).

Değerler eğitiminin verilmesinde öncelik ailenin olmasıyla birlikte özellikle okullara büyük görevler düştüğü söylenebilir. Toplumsal ve kültürel devamlılık için değerlerin öğrencilere eğitim yoluyla aktarılmasının önemini Bishop şu şekilde açıklamıştır,

1. Toplumda çeşitli sosyal ve suç ile ilgili problemlerin artması faydalı değerlerin yeterince elde edilemediğini otaya çıkarmaktadır.
2. Toplumsal değerlerimizde bir belirsizlik vardır ve bu belirsizlik tarihimizden gelen uygun değerlerimizin yıpranmasına sebep olmaktadır.
3. Akranlar arası olumsuz baskı, medyanın kötü etkisi ve boşanma oranının artması gibi sebeplerle aile yapısı gittikçe zayıflamaktadır (Bishop, 1993'den akt., Yazıcı, 2006, s. 506).

Bu nedenledir ki; toplumların, devamlılığın kültürel aktarım olduğu sürece devam edeceği, sistematik bir şekilde verilecek değerler eğitimi ile sağlıklı toplumlar oluşabileceği

görülmektedir. Her ülkenin değerler eğitiminin farklılık gösterebildiği ancak bazı değerlerin birçok ülkede evrensel olarak kabul gördüğü, birçok değerun unutulmaya yüz tuttuğu bu nedenle eğitim programlarına eklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Özellikle küçük yaşlardan itibaren çocukların olumsuz ortamlardan uzaklaştırılarak iyiye güzele ve doğruya yönetilmesi gerektiği söylenebilir.

2.2. Değerler Eğitiminde Ailenin Rolü

Aile insanoğlunun dünyaya geldiğinde birey olarak en çok etkileşim içinde bulunduğu en küçük topluluktur denilebilir. Bireyin bulunduğu aile ortamı ne kadar sağlıklıysa bireyin de o kadar sağlıklı olacağı düşünülebilir. Türkiye Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca 2010 yılında yapılan Türkiye’de Aile Değerleri Araştırmasına göre Türk toplumunda aile; insani değerlerin ve kültürün devamlılığını sağlamakta öncü ve belirleyici bir role sahiptir. denilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü [BASAGM], 2010). Aileyi oluşturan anne baba kardeşler arasındaki iletişim ve sosyal ortam çocukların değer kavramını öğrenmesi ve kazanmasında etkilidir (Demirutku, 2017). Ayrıca anne ve babaların tutumu çocukların ahlaki, kişisel gelişimlerini etkilemektedir (Koç, 2013). Anne babanın olumlu davranışları çocuk üzerinde olumlu etki yaratırken olumsuz davranışlarının karşılığında çocuğun yanlış yönelmesinin mümkün olabileceği düşünülebilir. Örneğin yalan söyleyen bir ebeveynin çocuğa dürüst olması gerektiği değerini aşılması beklenemez. Anne ve babasına değer vermeyen aile büyüklerinin çocuklarından saygı görmeyi beklemesi çok da mümkün olmayabilir.

Bilinçli çocuk yetiştirme, karşılıklı saygı duyma, örneklerle öğretme, sorgulama yoluyla ahlâklı düşünceyi destekleme, aile bireylerine ihtiyaç anlarında yardım etme ve bir evcil hayvana bakma gibi aileye katkıda bulunan gerçek sorumlulukları kapsamaktadır (Lickona, 1998’den akt., Güven, 2014, s.79). Açıklamalardan hareketle sağlıklı bireylerin sağlıklı toplumları oluşturacağı bunun da sağlıklı aile yapılarıyla mümkün olabileceği çocukların ilk rol modellerinin ebeveynleri olduğu, anne ve babaların değerleri kazandırırken sözleriyle davranışlarının çelişmemesi gerektiği söylenebilir.

2.3. Millî Eğitimde Değerler Eğitimi

Aileden sonra okulların değerler eğitiminin sistematik olarak verilmesinde önemli bir yer kapladığı bir gerçektir. (MEB, 2019) Türkçe Öğretim Programında ; Değerlerin temel insani özellikleri oluşturduğu, toplumların geleceğinin değerlerini benimsemiş bireylerle mümkün olabileceği eğitim sisteminin de bu değerlere sahip ve davranışsal olarak sergileme yeterliliğine sahip bireyler kazandırma amacı taşıdığı görülmektedir. Bu doğrultuda yapılan çalışmalarda Millî Eğitim Bakanlığınca 2023 Vizyonunu oluşturan 18. Millî Eğitim Şurası Kararlarında okullarda insani, ahlaki, sosyal, kültürel ve demokratik değerleri geliştirmeye dönük uygulamalara ağırlık verilmesi, özel günler ve haftalar adı altında, kutlamalar ve etkinlikler düzenleyerek, ortak kültürel değerlerin güçlendirilmesi istenmiştir (MEB, TTKB, 2010). Yine Millî Eğitim Bakanlığınca 2010 yılında Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce hazırlanan Değerler Eğitimi Etkinlik Kitabı çıkartılmış, bu kitapla değer aktarımı ve kazanımı hedeflenmiştir (MEB, 2022). Millî Eğitim Bakanlığı'na 2018 yılında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda öğretim programlarında da yer alan “kök değerler” şöyle sıralanmıştır. Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik (MEB, 2018).

Yine Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca 2017 yılında yayımlanan Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine konulu raporda kök değerler ve bu değerlere ilişkin bazı tutum ve davranışlar şu şekilde sıralanmıştır.

Adalet değeri: Adil olma, eşit davranma, paylaşma...

Dostluk değeri: Diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma....

Dürüstlük değeri: Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma...

Öz denetim değeri: Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme...

Sabır değeri: Azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme...

Saygı değeri: Alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme...

Sevgi değeri: Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma...

Sorumluluk değeri: Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme...

Vatanseverlik değeri: Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme...

Yardımseverlik değeri: Cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma (MEB, TTKB, 2017).

Bu açıklamalardan anlaşılabacağı üzere değerler eğitiminin önemi göz önünde bulundurulduğunda millî , manevi, kültürel, evrensel değerlere sahip sağlıklı bireyler dolayısıyla sağlıklı toplumlar yetiştirilmesi adına Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirlerin alınması yoluna gidildiği öğrencilere değerlerin kazandırılması sürecinin müfredatta yer verilerek hızlandırıldığı görülmektedir.

2.4. Değerler Eğitiminde Okulun ve Öğretmenin Rolü

Bireylerin evde aile ile başlayan hikâyeleri sosyal çevrelerinin genişlemesiyle devam etmektedir. Bu süreçte okul hayatında değer kavramının kazanımında öğretmenlerin yeri büyüktür. Çocukların anne ve babalarından sonra rol model olarak belirledikleri öğretmenlerin davranışlarının çocuklar üzerindeki etkisi bilinmektedir. Öğretmenlerinde her anlamda kendini yetiştirmesi davranışlarına özen göstermesinin yol gösterici olması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Öğretmen, öğrencilerine ve çevresine karşı sevgi ve saygı dolu, insan haklarına saygılı, olaylar karşısında sakinliğini koruyarak olumlu tepkiler veren, çözüm üreten, ön yargısız, millî , ahlaki ve insani değerlere sahip, öz saygısı ve özgüveni yüksek olursa, sözleri ve davranışları tezat oluşturmaz ise onu örnek alacak öğrenciler üzerinde olumlu bir etki yaratacağı bir gerçektir. Öğrenci beğendiği, takdir ettiği bir öğretmenini konuşması, giyinişi, beğendikleri ya da beğenmedikleri, iyi ve kötü bütün özellikleri kendisine örnek alır, ona benzemeye çalışır (Yavuz, 1987'den akt., Güven, 2014, s. 80). Okulların değerler eğitiminin

sistematiik olarak aktarılmasında çok önemli bir yere sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Öğretim programları içerisinde sistematiik bir şekilde verilmeye çalışılan değerler öğrenciler tarafından benimsenmekte ve yaşamlarına dahil edilebilmektedir. Bu aşamada okullarda toplumsal devamlılığın sağlanması adına iyi niteliklere sahip bireyler yetiştirilmesi açısından etkili kurumlardır (Güven, 2014).

Toplumsal yozlaşmanın arttığı günümüzde özellikle, anne babanın çalışması nedeniyle çocuklara karşı ilgisiz ve denetimsiz olduğu söylenebilir. Çocuklar bu aşamada zararlı içeriklerin bulunduğu platformlarda kontrolsüzce çok fazla zaman geçirmekte ve bu durumdan olumsuz etkilenebilmektedirler. İşte bu yüzden okulların değerler eğitimi yönünden önemi daha fazla öne çıkmaktadır. Toplumda giderek azalan, saygı, sevgi, ahlak kavramlarının yanı sıra artarak devam eden zorbalık, yalan, iftira, fiziki ve psikolojik şiddetin aileler ile birlikte okul ve öğretmenlerin işbirliği ile çözülebileceği düşünülmektedir. Sevgiden yoksun bencilleşen bir toplum yapısından uzaklaşmak ancak millî ve manevi değerlerimize sahip çıkmakla gerçekleşebilir..

2.5. Değerler Eğitiminde Ders Kitapları, Hikâye ve Yazılı Kaynakların Rolü

Kitaplar eğitimde öncelikli araçlardan olup okuma oranının düşük olduğu günümüzde çocukların erken yaşta kitaplarla tanıştırılmasının daha bir önem taşıdığı bilinen bir gerçektir. Değerlerin aktarılması, olumlu davranışların pekiştirilmesi, karakter yapısının oturmasında kitapların yerinin büyük olduğu söylenebilir. Dayıoğlu'na (2000) göre “Çocuk kitaplarında eğitsellik kaçınılmazdır” (Akt., Şimşek, 2015). Değerler eğitiminden beklenen olumlu sonuçların alınması için değerler eğitiminin okuma kitaplarıyla aktarımının devam etmesi gerekir (Yiğit, 2023). Yine Kumbasar'a (2011) göre edebi türlerde yazılmış kitaplar değerler eğitimi bakımından çok önem taşır. Özellikle çocukların geniş hayal dünyalarına hitap ederek eğitsellik içeren kitapların değerler eğitime katkısı bilinmektedir. Yerli ve uluslararası değerlerin kazandırılması adına edebi türlerden çocuklara yönelik olarak eserler okutulabilir ve bu doğrultuda yayınlar çocukların anlayabileceği şekilde uyarlanabilir (Aydın ve Öksüz, 2021).

Çocuklar dinledikleri ve okudukları kitaplardaki kahramanların özelliklerini benimseyip onlar gibi davranma yoluna gidebilirler. Bu sebeple çocuklara yönelik edebi eserlerin detaylı bir şekilde ele alınarak içerdiği iletiler değerlendirilerek, canlandırma veya

farklı tekniklerle aktarılmasının bilişsel ve duyuşsal becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacağı görülebilir. (Bağdaş ve Demir, 2016).

Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2018 yılında yayımladığı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda etkin vatandaşlık sürecinde sosyal bilgiler derslerinde, roman, tarihi roman, hikâye, efsane, masal, destan vb. edebi ürünlerden yararlanılması gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2018).

Tüm açıklamalardan anlaşılacağı üzere, değerler eğitiminin yazılı kaynaklarla desteklenmesi gerektiği yaş grubuna uygun şekilde hazırlanacak kitaplar sayesinde millî, ahlaki ve insani değerlerin çocuklara kolaylıkla aşılanaabileceği görülmektedir. Ders kitabı, hikâye, roman gibi edebi kaynaklarla küçük yaştan itibaren bireylere iyiyi, güzeli, kötüyü, çirkini ayırt edebilecekleri imkanlar sunulmakta değerler aktarılabilir. Özellikle karakter oluşumunun yoğun olduğu dönemler olan okul öncesi dönemde hikâyeleştirilmiş çocuk kitaplarının değerlerin özümsemesi konusunda önemli olduğu düşünülmektedir.

2.6. Değerler Eğitiminde Toplumun Rolü

Toplum sözlük anlamı olarak “Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü; cemiyet” olarak geçmektedir (TDK, t.y.). Bulduğumuz toplumun içinde birlikte uyumlu bir şekilde yaşayabilmemiz için o topluluğun kurallarına değer yargılarına uygun hareket etmemiz gerektiği bilinen bir gerçektir.

İnsanın toplumdan soyutlanamayan bir varlık olduğu düşünüldüğünde, kurulan bu iletişimde, bireysel ve toplumsal çıkarların ne derece çatıştığı, insanın bireysel ve toplumsal değerlere sahip çıkmak için nasıl hareket ettiği tartışma konusudur (Güvenç, 1999'den, akt., Aras, 2014). Toplum halinde yaşayan insanların birbirleriyle ve devletle olan ilişkilerinin düzenli ve uyumlu olabilmesi için yazılı kurallara ve değerlere ihtiyaç vardır (Akbaş, 2008, s.19).

Yaşamımızı sürdürdüğümüz sürece iyilik ve kötülük kavramlarıyla sık sık karşılaşabilmekteyiz. Sevgi ve şefkat duygusuna muhtaç ve ihtiyaç duyan varlıklar olarak hayatımızı güzel bir şekilde yaşamak isteriz. Ancak iyi ve doğruyu seçmenin de insanoğlunun iradesi ile ilgili olduğu bir gerçektir. Hayatın idamesinde toplumsal kurallara ve değerlere bağlı kalarak yaşamak gerekmektedir. Yapılan bütün davranışların toplumda yansması kabul görme

veya dışlanma olarak görülebilir. Örneğin yalan söyleyen, şiddet gösteren, ahlaki bozukluk içinde olan bireyler toplum tarafından tepki toplarken, yardımsever, iyi, sevgi dolu insanlar takdir toplayabilmektedirler. Olumlu davranışların toplum nezdinde desteklenmesinin değerler eğitiminin etkinliğini arttırdığı kabul edilebilir.

2.7. Değerler Eğitiminde Millî Mücadele ve Atatürk

19 Mayıs 1919'da Samsun'da Millî Mücadele'yi başlatan Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin ortak değeridir. Millî Mücadele'yi, Türk milletinin birlik ve beraberliğinin eseri, bağımsız yaşama azim ve iradesinin zaferi olarak tanımlamaktadır: "Millî Mücadele'yi yapan doğrudan doğruya milletin kendisidir, milletin evlâtlarıdır" (Atatürk, 1925/2006, s.231).

Tarih bir ulusun var oluş hikâyesi, ulusal kimliği olmasının yanında, tarihini iyi bilen ona sahip çıkan milletlerin sürekliliğinden söz edilebilir. Tarih bir milletin ortak değeri olup, bir arada bulunmalarının en büyük etkenidir (Bayburt ve Duman 2019).

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'te "Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır" (İnan, 1959, s.297). Diyerek tarihini tanımanın ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermiştir. Milletlerin tarihini iyi özümseyerek ve sahip çıkarak bir çok değeri gelecek nesillere aktardığı bilinmektedir.

Tarih öğretimi millî ve kültürel değerlerin aktarılmasına katkıda bulunarak millî ve kültürel kimliğin korunmasına ve devamlılığına da katkıda bulunur. Bu bakımdan bireylerin yaşadıkları topluma ilişkin aidiyet duygularının oluşmasında ve geliştirilmesinde son derece önemlidir. Böylece, toplumun kültür birliğine katkıda bulunmak suretiyle de toplumsal bütünlüğe, birlik ve beraberliğe fayda sunmaktadır. Bu açıdan vatandaşlık eğitiminde önemli bir yere sahiptir (Bayburt ve Duman, 2019, s.1708).

Bu doğrultuda millî, ahlâki ve kültürel değerlerin benimsenmesinde Atatürk liderliğindeki Millî Mücadele döneminin önemi bilinen bir gerçektir. Birçok millet içinde millî mücadele dönemi örnek teşkil etmiştir (Bayburt ve Duman, 2019). Türk tarihinde önemli kırılma noktalarından biri olan Millî Mücadele'nin özellikle ilkokul öğrencileri üzerinde millî tarih bilinci oluşturulmasına katkısı büyüktür (Şimşek ve Çakmakçı, 2019).

Açıklamalardan hareketle, kültürel kimliğin devamlılığının tarih bilincine sahip millî ve manevi değerlerini benimsemiş nesillerle mümkün olabileceği, bu değerlerin aktarılmasında

özellikle Mustafa Kemal Atatürk önderliğindeki Millî Mücadele döneminin çok önemli bir yer kapladığı varsayılmaktadır.

2.8. İlgili Araştırmalar

Değerler eğitimi ile ilgili gerek yerli gerek yabancı birçok akademik ve bilimsel çalışma yapılmıştır. Bunlardan bazıları aşağıda gösterilmiştir;

Shelar (2024) Değer eğitimi - okullarda ve kolejlerde gerekliliği ve önemi konulu makalede; Betimsel ve analitik yöntemlerle literatür taraması yapılmış, değerler eğitiminin gerekliliği ve öneminin ortaya konması amaç edinilerek öğrenciler üzerindeki kişisel ve sosyal etkileri araştırılmış, değerlerin öğrencilerin motivasyonlarını arttırdığını ve sorumluluk duygularını geliştirdiği ortaya konulmuştur. Araştırmada değerler eğitiminin öğrencilerin davranışlarını şekillendirdiği ve toplumsal düzeyde verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Strouse vd. (2018) Küçük çocukların resimli kitaplardan gerçek dünya bağamlarına bilgi aktarımında kitap özelliklerinin rolü konulu makalede; Araştırmacılar küçük çocukların resimli kitaplar aracılığıyla öğrendiklerini hayatlarına ne miktarda uygulayabildiklerini ve bunu uygularken kitapların hangi özelliklerinden ilham aldıklarını incelemişlerdir. Araştırmada 2-6 yaş aralığındaki çocuklar üzerinde daha önce yapılan araştırmalar esas alınmış sonuç olarak doğru kitap seçiminin ve rehber nezaretinde okumanın değer aktarımı üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Dilmaç (1999) İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması konulu yüksek lisans tezinde; ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi vermek ve Ahlâki Olgunluk Ölçeği ile bu programın etkinliğini ölçmek amaç edinilmiştir. Araştırma da İstanbul'da Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan 36 çocuk yer almıştır. Öğrenciler gruplara ayrılarak Ahlâki olgunluk ölçeğiyle yapılan deneyler öntest ve sontest verilerine göre değerlendirmiştir. Elde edilen bulgular ışığında bu programın ilköğretime giden çocukların ahlâki olgunluk düzeyinin gelişmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çakıcı (2010) Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2004 yılında tavsiye ettiği yüz temel eserdeki yerel romanlar aracılığıyla edebiyat öğretiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma konulu yüksek lisans tezinde; Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2004 yılında tavsiye ettiği Ortaöğretim Yüz

Temel Eser’de yer alan yerel romanlardaki değerlerin tespit edilerek, edebiyat öğretiminde nasıl kullanılacağını ortaya koymak amaç edinilmiştir. Araştırmada betimsel tarama yöntemiyle romanlardaki değerler tespit edilerek elde edilen verilen tablo ve grafiklere aktarılmıştır. Belirlenen değerlerin büyük bir kısmının MEB’in 2004 yılında tavsiye ettiği Yüz Temel Eser aracılığıyla aktarılabilceği, bütün değerlerde geçerli olmamakla birlikte yerel romanların değerler öğretiminde kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

Kaygana vd. (2013) Türkçe Ders Kitaplarında Değerler Eğitimi konulu makalede; 6-8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma parçalarının vurgulandığı değerler incelenerek, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal özelliklerine göre değer eğitimine katkısı olup olmadığı araştırılmış bu konu ile ilgili doküman analizi yöntemi kullanılarak 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma parçaları ayrı ayrı analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda Türkçe derslerinin çocuklara ve gençlere değer aktarımı için bir fırsat olarak değerlendirilebileceğini, bu amaca ulaşmak için de Türkçe ders kitaplarına seçilen metinlerin, çocuklara ve gençlere olumlu değerleri kazandıracak nitelikte olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Elbir vd. (2013) Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi konulu makalede; değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların değerlendirmesini yaparak, bu alanda üzerinde araştırma yapılabilecek konuların var olup olmadığını tespit etmek amacıyla YÖK Ulusal Tez Merkezinde tam metnine ulaşılabilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi kapsamı dışında kalan toplam 21 doktora ve yüksek lisans tezi meta analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Sonuç olarak araştırmacıların çoğunun değerler eğitiminin Türkiye’de yeteri kadar özümsemediği, öğretmen adaylarının ve görev yapan öğretmenlerin değerler eğitiminin öğretimi sırasında kullanabilecekleri çağdaş yöntem ve teknikler hakkında bilgilendirilmeleri gerektiğini vurguladığı ortaya çıkmıştır.

Tulunay (2017) Türkiye’de Değerler Eğitimi Uygulamalarının Öğrencilere Kazandırılması İstenen Olumlu Özellikler Üzerindeki Etkisi konulu makalede; değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilere kazandırılması istenen olumlu özellikler üzerinde bir etkisi olup olmadığını var ise hangi yönde olduğunu araştırmak amacıyla değerler eğitimi konusunda hazırlanmış, 55 yüksek lisans ve doktora tezi meta analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda Türkiye’de değerler eğitimi uygulamalarından başarılı sonuçlar alındığı, değerler eğitiminin öğrencilere kazandırılmak istenen olumlu özellikler üzerinde istatistiksel

olarak anlamlı bir etkisinin olduğu, bu etkinin lise ve ortaokulda mükemmel, ilkokulda orta düzeyde olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kardaş ve Cemal (2017) Değerler Eğitimi ve Türkçe Öğretiminde Değer Eğitimi Üzerine Yapılan Araştırmalara İlişkin Kaynakça Denemesi konulu çalışmada; araştırmanın amacının Türkiye’de Türkçe öğretiminde değer eğitimi üzerine yapılan bilimsel çalışmaları (tez, makale, bildiri) belirlemek, bu eserlerde öne çıkan değerleri tespit etmek ve alan araştırmacılarına “Türkçe öğretiminde değerler eğitimi kaynakçası” sunmak olduğu belirtilmiştir. Çalışmalar betimsel analiz metoduyla belirlenmiştir. Toplamda 73 bilimsel çalışmanın yapıldığı, Türkçe öğretiminde değerler eğitimi konusu üzerinde henüz yeterli sayıda çalışmanın yapılmadığı Türkçe öğretiminde değer eğitimi üzerine yeterli sayıda çalışmanın yapılmamış olmasının Türkçe dersi için önemli bir eksiklik olduğu sonucuna varılmıştır.

Deniz ve Karagöl (2018) Değerler Eğitimi Açısından Ortaokul Türkçe Ders Kitapları konulu makalede; araştırma Türkçe ders ve etkinlik kitaplarındaki değerleri tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada doküman analiz yöntemi kullanılmış, sonuç olarak incelenen ders ve etkinlik kitaplarında değerlerin dağılımında bir denge olmadığı, birkaç değere çok fazla yer verilirken bazı değerlere az yer verildiği hatta hiç yer verilmeyen değerler olduğu tespit edilmiştir.

Aydın ve Öksüz (2021) Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi konulu makalede; Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2019), Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (MEB, 2005) ve Schwartz Değerler Sınıflaması Tablosu’nda yer alan değerler esas alınarak önemli Türk yazarların eserlerinin içerdikleri değerler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda yansız seçilen 5 yazarın 22 kitabı nitel araştırma yöntemiyle yapılandırılarak veriler belgesel tarama modeliyle elde edilmiştir. Çalışma sonucunda eserlerin daha çok ‘sevgi’ ve ‘duyarlılık’ değerleri üzerine kurulduğu, bu değerleri ‘çalışkanlık’ ve ‘yardımseverlik’ değerlerinin takip ettiği saptanmıştır.

Yıldırım (2022) Türk Millî Kültüründe Değerler ve Değerler Eğitimi konulu makalede; Türk millî kültüründe yer alan değerlerin nesilden nesile aktarılmasını sağlayan eğitim süreçlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma nitel araştırma bağlamında literatüre dayalı betimsel modelle tasarlanmış olup, doküman incelemesi şeklinde yürütülmüştür. Başta atasözleri, ninniler, türküler, hikâyeler, masallar, destanlar gibi telkin yöntemlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte orta oyunu, meddah gibi sahne oyunları; Karagöz

ile Hacivat gibi gölge oyunları ve geleneksel Türk oyunları kullanıldığı ayrıca Türk milleti tarafından yazının kullanmaya başlanmasıyla birlikte yazılı metinler aracılığıyla da değerlerin aktarıldığı görülmüştür.

Sallabaş (2013) Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Türkçe Öğretiminde Değer Aktarımı Bakımından İncelenmesi konulu makalede; çalışmanın amacı Ömer Seyfettin hikâyelerinde yer alan değerlerin, Türkçe öğretiminde değer aktarımında kullanılıp kullanılamayacağının tespit edilmesi olarak belirtilmiştir. Nitel araştırma tekniklerine uygun olarak yapılan bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. 35 hikâyenin incelenmesi sonucunda Ömer Seyfettin hikâyelerinin değerler bakımından zengin olduğu, hikâyelerinin Türkçe öğretiminde kullanılan kaynak metinlerin içinde yer alması gerektiği vurgulanmıştır.

Yavuz (2021) Yaşar Kemal'in öykülerinde değerler konulu makalede; Yaşar Kemal öykülerinde yer alan değerlerin nasıl aktarıldığına yer verilmiştir. Araştırmada doküman analiz yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak Yaşar Kemal'in kaleme aldığı karakterlerin, insan sevgisi ve değerleri üzerinde şekillendiğini, iyi ve kötü karakterlere dikkat çektiği öykülerinde Yaşar Kemal, bu iki karakteri çoğu kez karşı karşıya getirerek insanî değerlerin dayandığı kaynakları, doğru ve yanlış okuyucuyla buluşturduğu, hayatlarını şekillendirmelerinde yol gösterici bir rol üstlendiği vurgulanmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, veri toplama araçları, veri toplama süreci/Teknikleri ve veri analizi açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.39). Bu çalışmada temel nitel araştırma yönteminin seçilme sebebi çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Eserleri serisinde bulunan Millî Mücadele ve Atatürk temalı çocuk kitaplarının nitel araştırmanın doğasına göre yorumlamaya dayalı olarak kitapların özündeki anlamı bozmadan verilmek istendiği için kullanılmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile de kullanılabilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.217)

Çalışmanın dokümanlarını T. C. Millî Eğitim Bakanlığı 'nın Kültür Eserleri Serisinde bulunan Millî Mücadele ve Atatürk Temalı çocuk kitapları dizisi oluşturmaktadır.

Bu dizide yer alan kitaplar şunlardır:

3.2.1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var:

Kitap, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı arasında yapılan “Çanakkale

Kahramanları Öyküleştirme Çalışması” projesi kapsamında hazırlanmıştır. 116 sayfadan oluşmaktadır. 2021 yılında basılmıştır. Yazarı Kadir GİRĞİN’dir.

Kitabın konusu özetle: Kitabın kahramanı Umut, dedesiyle yaşayan akıllı, olgun, çok zeki bir çocuktur. Okulunda Çanakkale gezisi planlandığını öğrenir ve gezinin geleceği günü bekler ancak öğretmenleri katılım isteğinin çok olduğunu ve kura ile geziye katılacakların belirleneceğini söyler. Umut’un bu durum pek hoşuna gitmese de adaletli olduğunu bilip sonucu bekler. Ancak sonuç beklediği gibi olmaz yapılan kura da isminin çıkmaması üzerine üzgün bir şekilde evine döner. Çok üzgün olan Umut’a dedesinin bir sürprizi vardır. Çanakkale gazisi olan dedesi savaşta giydiği üniformalarını giyerek savaşı tüm detaylarıyla anlatır. Umut Mustafa Kemal Atatürk’ün dehasından ve zor şartlardaki kahramanların mücadelesinden çok etkilenir. Okula gittiğinde geziden dönen arkadaşlarının hikâyelerini dinledikten sonra öğretmenin Çanakkale savaşı ile ilgili görüşünü sorduğunda verdiği cevapla herkesi kendine hayran bırakır. Bundan sonraki hayatını vatani için emek veren vatanına, milletine, bayrağına saygılı bir doktor olarak geçirir. Kitaptaki ana karakterler Umut ve dedesidir.

3.2.2. Ali Faik Bey- Elveda Kuşlar:

Kitap, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı arasında yapılan “Çanakkale Kahramanları Öyküleştirme Çalışması” projesi kapsamında hazırlanmıştır. 82 sayfadan oluşmaktadır. 2021 yılında basılmıştır. Yazarı Yusuf DURSUN’dur.

Kitabın konusu özetle: 1878’li yıllarda Artvin’in Sirya köyünde geçen hikâyede, Osmanlı-Rus harbi sonrası bulundukları köyü terk etmek zorunda kalan Ali Faik Bey yanına çok sevdiği Çüçün kuşlarını alıp yola koyulur. Babası zabıt olduğu için kendisi de zabıt olmak istemektedir. Bu isteğine kavuşur ve teğmen olarak 2. Orduda görev almaya başlar. Babasıyla birlikte savaş meydanında yer alırlar. Savaş bitince de evlenmek istediğini belirterek ailesinin münasip gördüğü Fatma Hanım ile evlenir. 1911 yılına gelindiğinde Ali Faik Bey binbaşılığa terfi ederek Manastır’a tayin olur. Fethedilen yerlere Müslüman Türkler yerleştirilerek oranın tam manasıyla Türk olması sağlanır. Bir süre sonra Trablusgarp Savaşı sonrasında toparlanamayan vatanın topraklarını Yunanistan, Sırbistan, Karadağ ve Bulgaristan paylaşmaya başlar. 1912 de Karadağ Osmanlı’ya savaş açar. Bu arada Ali Faik Bey’in kardeşi ailesinin 3. Zabiti olarak okulunu bitirir. Mehmet Fevzi Çanakkale’ye tayin olur. Bu yolun sonunda ya kardeşiyle birlikte vatanın kurtuluşunu görecek ya da bu yolda kahramanca can verecek. Ali

Faik Bey aldığı emirle Tiran’a doğru yola çıkar ve Maalesef Balkan Savaşı kaybedilir. Bu sırada Balkan devletleri de Bükreş antlaşmasını imzalayarak aralarındaki savaşa son verir. 1915 yılına gelindiğinde Çanakkale Savaşı sırasında cephede kahramanca çarpışan Ali Faik Bey ve kardeşi Mehmet Fevzi kahramanca can verir. Ali Faik Bey’den geriye kalan ise hiç yanından ayırmadığı Çüçün Kuşları olur. Kitaptaki ana karakterler Ali Faik Bey, babası, kardeşi.

3.2.3. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit:

Kitap, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı arasında yapılan “Çanakkale Kahramanları Öyküleştirme Çalışması” projesi kapsamında hazırlanmıştır. 87 sayfadan oluşmaktadır. 2021 yılında basılmıştır. Yazarı Mehtap TEKER’dir.

Kitabın konusu özetle: Kitabın kahramanı Seyit, dokuz yaşlarında ama yaşından büyük bir cüsseye sahip bir çocuktur. Babası onun güçlü kuvvetli vatan sevgisiyle dolu bir asker olması için elinden geleni yapar. Seyit on altı yaşına geldiğinde heybetinden dolayı köyde herkes ona Koca Seyit diye seslenir. Seyit gönlünü köyün güzel kızı Hatice’ye kaptırınca onunla evlenir ve bir kızı olur. Sonbahar mevsimi geldiğinde Seyit, vatani görevini yapmak için orduya katılır. Balkanlara vardığında komutanları ne görev veriyse fazlasıyla yerine getirir. Ağır cüssesiyle en ağır işlerin bile altından kalkar. Nihayet Seyit’in askerliği biter ve içi içine sığmaz. Köyüne gidecek ve sevdikleriyle hasret giderecektir ama devletin ona ihtiyacı bitmemiştir. Bu seferde topçu eri olarak Çanakkale’ye gönderileceğinin haberini alır almaz birliğine katılır. İngiliz ve Fransız gemilerinden oluşan birleşik düşman donanması Kumkale ve Orhaniye tabyalarını bombalamaya başlar. Savaş gemileri mehmetçiğin üstüne gelmekte ve düşmana son bir vuruş gerekmektedir. Koca Seyit bedeninin iki katı ağırlığındaki mermiyi düşünür mü? Bir topa bakar bir de mermiye. Topun kaldırma vinci kırılmış, mermi ise kendi bedeninin iki katı ağırlığındadır. Seyit döner bir de yüreğine bakar. Şehit olan arkadaşlarını, köyünü, sevdiklerini hatırlar. Daha sonra Koca Seyit toprağa gömülü mermiyi arkadaşı Niğdeli Ali’nin yardımıyla sırtlar ve topun içine koyar. Düşman hedefleri vurulmuştur. Daha sonra bu ölümsüz an canlandırılır ve Koca Seyit’in mermiyi kucakladığı unutulmaz karesi kalır bizlere. Kitaptaki ana karakterler; Mustafa Kemal Atatürk, Seyit Onbaşı, Emine Hanım, Abdurrahman Bey, Ali Bey.

3.2.4. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Limanın Martısı:

Kitap, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı arasında yapılan “Çanakkale Kahramanları Öyküleştirme Çalışması” projesi kapsamında hazırlanmıştır. 90 sayfadan oluşmaktadır. 2021 yılında basılmıştır. Yazarı Işık OKÇU’dur.

Kitabın konusu özetle: İstanbul Boğazı’nın kuşatma zamanında olduğu yıllarda, acımasız bir savaşın eşiğinde olunan yıllardır. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey karargahtaki odasında diğer komutanlarla toplantı halindedir. Düşmanın harekete geçmesine karşılık büyük bir savunma hazırlığı yapılır. Yakın arkadaşları ile birlikte Nusret Mayın Gemisinde görevli olacaklardır. İsmail Hakkı’nın deniz sevgisini herkes bilmektedir. Bir gün gecenin bir vakti bir martı kıyılardan açılan bir ateşle gökyüzünden yuvarlana yuvarlana güverteye düşer. İsmail Hakkı ve Nazmi yüzbaşı martıyı iyileştirirler. İsmail Hakkı uykusuz adını verdiği bu martıya söz verir ve Boğaz’ı düşmandan temizler temizlemez ona bir yuva bulacağını söyler. Bir gün amansız bir çatışmada İsmail Hakkı Bey Nusret Mayın Gemisinde şehit edilir. Onun hatırasına boğazı düşmanlardan temizleyen silah arkadaşları Uykusuz’a yuvasını bulurlar. Bütün komutanları, askerleri ve en çok da can yoldaşı Nazmi Yüzbaşı yıkılır. Ölmeden önce Nazmi Yüzbaşı’ndan Uykusuz’ a yuva bulmayı unutmamasını diler. Sonunda Nazmi Yüzbaşı ve askerleri boğazı düşmandan temizler ve Uykusuzu yuvasında karanlık limanda özgürlüğüne bırakırlar. Kitaptaki ana karakterler; İsmail Hakkı Bey, Nazmi Bey, Cevat Paşa.

3.2.5. Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul :

Kitap, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı arasında yapılan “Çanakkale Kahramanları Öyküleştirme Çalışması” projesi kapsamında hazırlanmıştır. 92 sayfadan oluşmaktadır. 2021 yılında basılmıştır. Yazarı Yusuf DURSUN’dur.

Kitabın konusu özetle: Yüzbaşı Sırrı Bey eğitim öncesi bölüğe yeni katılan askerlerini rahatlatmak ve onları daha iyi tanımak için dolaşırken Hasan’ın başındaki kına dikkatini çeker. Hasan’a başının neden kınalı olduğunu sorduğunda, Hasan utanarak, sıkılarak annesi tarafından yapıldığını söyler. Komutanı da annesine sormasını istediğinde, Hasan yazı yazmayı bilmediği için bölük yazıcısı mektubu yazıp annesine gönderir. Birkaç ay sonra Yüzbaşı Sırrı Bey’in bulunduğu bölüğe mektuplar gelir. Bu mektuplardan biri de Yozgat’ın Sarıkaya ilçesi Kara

Yakuplar köyünde yaşayan Hasan'ın annesindendir. Köyün katibi Hasan'ın mektubunu anasına okumuş cevabını da yazmıştır. Mektupta annesi köyde adet olarak Allah'a adanmak için seçilen koçların başlarının kına ile süslendiğini, kardeşlerinin içinde de en çok onu sevdiği için Allah yolunda vatan uğruna kurban olarak seçtiğini belirtir. Sırrı bey göz yaşları içinde mektubu okur. Daha sonra Hasan'ın bulunmasını ister ancak şehit olduğunu öğrenir. Düşmanın kat kat güçlü olması karşısında Çanakkale'yi neden geçemediğini bir kez daha anlar. Kitaptaki ana karakterler: Hasan, Sırrı Bey, annesi.

3.3. Veri Toplama Süreci/ Teknikleri

Bu araştırmada doküman analizi veri toplama tekniği olarak kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını, Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Eserleri serisinde bulunan, Millî Mücadele ve Atatürk temalı çocuk kitaplarından Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var, Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar, Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Limanın Martısı, Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul oluşturmaktadır. Kitaplar Millî Eğitim Bakanlığı'nın kök değerler ve bunlara bağlı alt temalar temelinde incelenmiştir. Bu kitaplar araştırmacı ve danışman tarafından birlikte değerlendirilerek seçilmiştir. Veri toplama süreci bir ay kadar sürmüş olup, her kitap araştırmacı tarafından birkaç kez okunmuş, değerleri içeren cümleler tek tek tespit edilerek doğrudan alıntılar yapılarak yorumlanmıştır. Değerler öncelikle kök değerler daha sonra bu değerlere ilişkin bazı tutum ve davranışlara uygun olarak her kitap için tablo yöntemiyle ortaya konulmuştur. Daha sonra bu tablolar tek tek karşılaştırılarak her kitap için hangi değere kaç kez yer verildiği, en çok, en az hangi değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. Analiz süreci sonrasında kitaplardaki değerlerin ne kadar olduğu, hangi kitapta hangi değerlerin geçtiğinin yanı sıra değerlerin geçtiği cümleler de ortaya konularak karakterler aracılığıyla ne şekilde verildiği de belirtilmiştir. Ayrıca veri toplama sürecinde danışman öğretim üyesinin yönlendirmelerinden yararlanılmıştır.

3.4. Veri Analizi

Bu çalışmada veri analiz tekniği olarak betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önce belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen

bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.224)

Betimsel analiz tekniğinin kullanım sebebi çocuk kitaplarının belli olması ve aynı zamanda çocuk kitaplarında inceleyeceğimiz temaların önceden belirli olmasıdır. Bu temalar betimsel analizde olduğu gibi sabit temalardır ve temaları Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce öğretim programlarında yer alan değerler oluşturmaktadır. Bu değerlerin seçilme sebebi yaptığımız çalışma ortaokul öğrencilerine öneri niteliği taşıdığı için MEB'in oluşturduğu değerler olmasıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Eserleri serisinde bulunan, Millî Mücadele ve Atatürk temalı çocuk kitaplarından Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var, Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar, Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Limanın Martısı, Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul kitaplarında geçen değerler incelenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Bulgular :

Bu bölümde Millî Eğitim Bakanlığı' nın Kültür Eserleri Serisinde bulunan Millî Mücadele ve Atatürk Temalı çocuk kitaplarından Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var, Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar, Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Limanın Martısı, Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul isimli beş kitaptan elde edilen veriler sırayla raporlaştırılmıştır. Bu raporda kitaplarda yer alan değerlerle ilgili bulgulara yer verilmiş ve bulgular yorumlanmıştır. Tablo 2' de Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var kitabında yer alan değerlerin geçme sıklığı gösterilmiştir. Tablo 3' de Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar kitabında yer alan değerlerin geçme sıklığı gösterilmiştir. Tablo 4'te Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit kitabında yer alan değerlerin geçme sıklığı gösterilmiştir. Tablo 5'de Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Limanın Martısı kitabında yer alan değerlerin geçme sıklığı gösterilmiştir. Tablo 6'da Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul kitabında yer alan değerlerin geçme sıklığı gösterilmiştir. Tablo 7'de Kitaplarda yer alan değerlerin genel dağılımı bütünsel bir şekilde gösterilmiştir.

4.2. Hikâyelerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Çalışma kapsamında tespit edilen değerler tablo olarak aşağıda gösterilmiştir.

4.2.1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var Kitabında yer alan Değerler

İncelemiş olduğumuz bu kitapta doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Kitap satır satır okunmuş, cümlelerde geçen değerler tespit edilerek kodlanmış ve tablolaştırılmıştır. Tespit edilen bu değerler örnek cümleler üzerinden yorumlanmıştır. Kitapta yer alan değerlerin verilmiş sıklığı şu şekildedir:

Tablo 2

Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var kitabında yer alan değerler

Kitapta yer verilen değer	Değerin yer alma sıklığı
Vatan Sevgisi	12
Millî Bilinç	11
Fedakârlık	10
Şehitlik	4
Cesaret	4
Dinî Değerlere Bağlılık	2
Adalet	2
Saygı	2
Güven	2
Empati	2
Duyarlılık	2
Kararlılık	2
Vefa	1
Paylaşma	1
Sevgi	1

Tablo 2’de görüldüğü üzere “**Yarbay Mustafa Kemal Atatürk- Umudumuz Var**” adlı kitapta aşağıdaki değerlere yer verilmiştir:

Vatan sevgisi, millî bilinç, fedakârlık, şehitlik, cesaret, dinî değerlere bağlılık, adalet, saygı, güven, empati, duyarlılık, kararlılık, vefa, paylaşma ve sevgi.

Tablo 2’de görüldüğü üzere Yarbay Mustafa Kemal Atatürk- Umudumuz Var adlı kitapta en çok üzerinde durulan değerler, vatan sevgisi, millî bilinç ve fedakârlık değerleridir.

En az sayıda yer alan değerler ise vefa, paylaşma ve sevgidir. Yazarın millî ve manevi değerlerin aktarılması yönünde belli değerlere özel bir vurgu yaptığı görülmektedir.

Kitapta, **vatan sevgisi değeri** ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Söz konusu vatan olunca her zorluk insana kolay geliyor (Girgin, 2021:54). Bilmezlerdi ki bizim kökümüz, dalımızdan daha uzundur (Girgin, 2021:26). Sizin göstereceğiniz kahramanlık, yıllar sonra bu toprakların evlatlarına birer manevi miras olarak kalacaktır (Girgin, 2021:33). Savaşın sömürülmüş ülkelerin askerleriyle değil, vatanını seven ve her şeyden önce ölümü göze alan askerlerle kazanılacağını tahmin edememişlerdi (Girgin, 2021:66). Ne şereftir ölmek bize, bu güzel vatan için (Girgin, 2021:75). Bu memleket için canını vermeye azmetmiş bir gazinin ricasını geri çeviremeyenlerin sürprizi idi (Girgin, 2021:102).

Vatan sevgisi değeri; kitapta her türlü zorluğa katlanmak, gerekirse ölümü bile göze almak, vatan için kahramanlık yapmak ve vatan için ölmenin şeref olduğu şeklinde açıklanmaktadır.

Millî bilinç değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Bu ay içinde iki önemli gün var: Birincisi 12 Mart İstiklal Marşı'mızın kabulü, ikincisi ise 18 Mart Çanakkale Zaferi'dir (Girgin, 2021:9). Çanakkale, öyle bir destandır ki içerisinde ayrı ayrı birçok hikâye ve bir o kadar da kahramanlık öyküsü barındırır (Girgin, 2021:17). Kumandanımız için vatani adına yapılan her görev kutsaldır (Girgin, 2021:19).

Millî bilinç değeri; kitapta İstiklal Marşı'nın kabulü, 18 Mart Çanakkale Zaferi'nin önemi, vatan için yapılan her görevin kutsal olduğu, ülkenin tek, ülkünün birliği vurgulanarak anlatılmaktadır.

Fedakârlık değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Bebeler hür yaşasın diye seni de diğerleri gibi vatana adıyorum (Girgin, 2021:86). Mehmetçik için vatan, kendi uzuvlarından çok daha kıymetliydi (Girgin, 2021:94). Kumandanımız ise ömrünü feda etti bu topraklara (Girgin, 2021:89). İçinde geçen her hadise, bayrağa rengini veren kanla yazılmıştır (Girgin, 2021:107).

Fedakârlık değeri ; kitapta vatan savunması için canın ortaya konabileceği, anaların evlatlarını vatana adaması, vatan savunmasında gazi olmanın şerefi, bütün bir ömrün vatana feda edilmesi şeklinde vurgulanmaktadır.

Şehitlik değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır

Gözlerindeki umut, ses tonundaki kararlılık bizi öyle bir etkilemişti ki bu genç subayın arkasından şehadete gitmek için can atmaya başladık (Girgin, 2021:25). Bölüklerde en önce şehit olabilmek için en ön safa kim geçecek diye yarış bile olurdu (Girgin, 2021:54).

Şehitlik değeri; kitapta vatan savunmasında şehit olabilmek için yarışa girildiği, şehit olma arzusunun bütün korkuların üzerinde bir duygu olduğu şeklinde vurgulanmaktadır.

Cesaret değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Bu yarayı iyileştirmek için nerede olurlarsa olsunlar, kopup gelmek isteyen civanmert askerler, kumandanlar vardı (Girgin, 2021:21). Mevzu vatan olunca çok düşünmek hatadır, der; risk almayı severdi (Girgin, 2021:62).

Cesaret değeri; kitapta vatan söz konusu olduğunda düşünmeden risk alınabileceği, kurşuna bile korkmadan koşulabileceği şeklinde vurgulanmaktadır.

Dinî değerlere bağlılık değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Bazen dedesi namaz kılarken yanına ilişir ona dualar ederdi (Girgin, 2021:7). Bilenler Kur'an okuyor, bilmeyenler kelime-i şehadet getiriyordu (Girgin, 2021:83).

Dinî değerlere bağlılık değeri; kitapta namaz, dua, Kur'an okumak ve kelime-i şehadet kavramlarıyla vurgulanmaktadır.

Adalet değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Müracaat çok olursa aranızda kura çekeceğiz (Girgin, 2021:10). Çocuklar bu karardan memnun olmasa da doğru olan yapıyordu (Girgin, 2021:10).

Adalet değeri; kitapta eşitliği sağlamak için kura çekmek ve doğru olanı yapmak şeklinde vurgulanmıştır.

Saygı değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Merak etme dedem, yıkamadan yemem, diyerek yaşlı adamın gönlüne su serpiyor, onun hassasiyetine karşılık veriyordu (Girgin, 2021:7). Hazır ol vaziyetine geçip tekmil verdik (Girgin, 2021:26).

Saygı değeri; kitapta komutana saygı ve büyüklere saygı gösterilmesi şeklinde vurgulanmıştır.

Güven değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Biz ona o kadar çok güvendik ki ölümü emrettiğinde, gözümüzü kırpmadan emre itaat ettik (Girgin, 2021:25). Burada bulunanlara güvenim tamdır (Girgin, 2021:33).

Güven değeri; kitapta komutan ve askerlerin birbirlerine koşulsuz güvenmeleri şeklinde açıklanmaktadır.

Empati değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Orada canlarını feda eden kahramanları tanımasa bile kan çekiyor, acıları onu da hüzünlendiriyordu (Girgin, 2021:55). Büyük kumandan da babasız yetiştiği için o askerin babaya vedasına dayanamamıştır (Girgin, 2021:65).

Empati değeri; kitabın kahramanının vatan için savaşan askerleri hiç tanımasa bile onların acılarını hissedip üzülməsi ve komutanın babasız yetişen bir askeriyle bağ kurması üzerinden açıklanmaktadır.

Duyarlılık değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Verilen kısa süreli aralarda siperlerde gezer, askerine moral aşılar, yaralı olanlarla ilgilenirdi (Girgin, 2021:74). Bırak söylesinler. Bırak da kardeşlerinin arkasından ağıtlarını yaksınlar, bırak da bu ses yerine ulaşsın, ürpertsin üzerimize yürüyen çarpık zihniyeti (Girgin, 2021:75).

Duyarlılık değeri; kitapta komutanların askerlerini motive etmesi ve acılarını sonuna kadar yaşamaları üzerinden açıklanmaktadır.

Kararlılık değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Benimle beraber burada muharebe eden bütün askerler kesin olarak bilmelidir ki bize verilen namus görevini eksiksiz yapmak için bir adım geri gitmek yoktur (Girgin, 2021:105).

Bu büyük devletin askeri var olduğu müddetçe milletin de umudu hep var olur (Girgin, 2021:116).

Kararlılık değeri; kitapta askerlerin şartlar ne kadar zor olursa olsun dönmeyi bir an bile düşünmeyerek sonuna kadar savaşmaları üzerinden açıklanmaktadır.

Vefa değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Bir emirle ölmeye koşan can yoldaşlarımızın son isteği de bizim için emirdir, dedi (Girgin, 2021:63).

Vefa değeri; kitapta canlarını hiçe sayarak vatan savunması yapanların isteklerinin emir kabul edilmesi üzerinden açıklanmaktadır.

Paylaşma değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Çantasındaki elmayı alıp arkadaşına uzattı (Girgin, 2021:10).

Paylaşma değeri; kitapta yokluk içinde dahi arkadaşını düşünerek yiyeceğin paylaşılması vurgulanmaktadır.

Sevgi değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Bana çok şey kattın dedeciğim, diyerek sarıldı boynuna ve yanaklarından öptü dedesini (Girgin, 2021:106).

Sevgi değeri; kitapta torun dede sevgisi üzerinden açıklanmaktadır.

Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var kitabında değerler cümlelerle desteklenerek verilmektedir. Çanakkale gazisi bir dedenin torununa Çanakkale Savaşı'nı hikâyeleştirilerek anlatması üzerinden aktarılan millî ve manevi değerlerin hedef kitle üzerinde olumlu etki yaratacağı düşünülmektedir.

4.2.2. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar Kitabında yer alan değerler

İncelemiş olduğumuz bu kitapta doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Kitap satır satır okunmuş, cümlelerde geçen değerler tespit edilerek kodlanmış ve tablolaştırılmıştır. Tespit edilen bu değerler örnek cümleler üzerinden yorumlanmıştır. Kitapta yer alan değerlerin veriliş sıklığı şu şekildedir:

Tablo 3

Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar kitabında yer alan değerler

Kitapta yer verilen değer	Değerin yer alma sıklığı
Vatan Sevgisi	10
Aile Birliğine Önem Vermek	9
Fedakârlık	6
Sevgi	6
Şehitlik	4
Dayanışma	3
Sorumluluk	3
Duyarlılık	3
Vefa	2
Yardımseverlik	2
Saygı	1
Umut	1
Sır tutmak	1

Tablo 3’de görüldüğü üzere “Ali Faik Bey- Elveda Kuşlar” adlı kitapta aşağıdaki değerlere yer verilmiştir:

Vatan sevgisi, aile birliğine önem vermek, fedakârlık, sevgi, şehitlik, dayanışma, sorumluluk, duyarlılık, vefa, yardımseverlik, saygı, umut, sır tutmak.

Tablo 3’ de görüldüğü üzere Ali Faik Bey- Elveda Kuşlar adlı kitapta en çok üzerinde durulan değerler: Vatan sevgisi, aile birliğine önem vermek, fedakârlık ve sevgi değeridir. En az sayıda yer alan değerler ise saygı, umut ve sır tutmak değeridir.

Kitapta **vatan sevgisi değeri** ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Elbette istiyorlar hatta en büyük hedefleri bu. Güçleri yeter mi almaya? Biz güçlü olursak yetmez (Dursun, 2021:26)! İnsanlar akın akın can vermeye koşarken ben düğüne koşamazdım (Dursun, 2021:38). Al bayrağın aşkını sonsuza taşıyoruz (Dursun, 2021:75).

Vatan sevgisi değeri; kitapta vatan savunması için birlik beraberlikle hareket edilmesi, vatanın her şeyden önce geleceği, bayrak sevgisi üzerinden anlatılmaktadır.

Aile birliğine önem vermek değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Hâlâ bekârim ve artık bir aile hayatım olsun istiyorum (Dursun, 2021:42). Eşimle aramızda sarsılmaz bir bağlılık var (Dursun, 2021:42). Hala hanımlara ayrıca gönül huzuru dilerim. Hemşireye keza (Dursun, 2021:61).

Aile birliğine önem değeri; kitapta aile bağlarının gücü, aileye duyulan özlem, eşlerin birbirine saygı ve sevgi ile bağlı olması üzerinden vurgulanmaktadır.

Fedakârlık değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

O baba ki ta Artvin yıllarından beri ailesi ve vatani uğruna her türlü cefaya katlanmış biriydi (Dursun, 2021:45). Sadece kendi canımızdan değil, her biri yurdun farklı yerlerinden gelmiş ana kuzularının canından da sorumluyuz (Dursun, 2021:37). Devleti için canını pazara çıkaran Mehmetçik’ten başka türüsü de beklenemez zaten (Dursun, 2021:49).

Fedakârlık değeri; kitapta vatan için her çileye katlananlar, hem kendini hem silah arkadaşlarını yaşatmak için uğraşanlar üzerinden açıklanmaktadır.

Sevgi değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Her fırsatta kızı Emine’yi kucağına alıyor, uzun uzun kokluyor, doyasıya öpüyordu (Dursun, 2021:10). Annem doya doya sarıldı bana (Dursun, 2021:61). Anneciğim nefesin goncadan mı gülden mi (Dursun, 2021:22)?

Sevgi değeri; kitapta evlat sevgisi ve anne baba sevgisi üzerinden açıklanmaktadır.

Şehitlik değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Şehit olursak Allah’ın huzuruna temiz çıkalım diye (Dursun, 2021:73).Ne mutlu sana şehadet mertebesine eriştin (Dursun, 2021:78). Allah aynı şerefi bana da nasip etsin (Dursun, 2021:78).

Şehitlik değeri; kitapta şehadet mertebesinin yüceliğinden, vatan için ölümü bile göze almak üzerinden açıklanmaktadır.

Dayanışma değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Her zaman birbirinize destek olacağınıza inancım tamdır (Dursun, 2021:31). Arada bir sırt sırta verip dinlenseydik bir ağacın altında (Dursun, 2021:69). İkimiz bir olup kovalayalım onları (Dursun, 2021:7)!

Dayanışma değeri; kitapta her koşulda askere destek olma ve güçlerin birleştirilmesi üzerinden açıklanmaktadır.

Sorumluluk değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Sadece kendi canımızdan değil, her biri yurdun farklı yerlerinden gelmiş ana kuzularının canından da sorumluyuz (Dursun, 2021:37). Annemle yengem ne lazımsa yaptılar (Dursun, 2021:33). Cennet vatanıma hizmet edeceğim günleri iple çekiyorum (Dursun, 2021:35).

Sorumluluk değeri; kitapta vatan için mücadele eden askerlerin canlarının komutanlara emanet olması ve her ferdin vatanına hizmet etme gereksinimi üzerinden açıklanmaktadır.

Duyarlılık değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Komutan'ım haddime düşmez ama çok üzgün görünüyorsunuz (Dursun, 2021:53)! Sadece bizler için değil, vatanın selameti için de dualar sunuyor Allah'a (Dursun, 2021:42). Memleketin durumuna üzüliyorum (Dursun, 2021:54).

Duyarlılık değeri; kitapta halden anlamak, herkesle aynı acıyı yaşayabilmek olarak açıklanmaktadır.

Vefa değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Beni ta Artvin'den Bursalara getiren, yedirip içiren, koruyup kollayan, sırtıma şerefli zabıt elbisesini geçiren devlete bu dar gününde yardımcı olmazsam yazıklar olsun bana (Dursun, 2021:58)! İnsanlar akın akın can vermeye koşarken ben düğüne koşamazdım (Dursun, 2021:38).

Vefa değeri; kitapta yapılan iyiliklerin unutulmaması ve vatan savunmasında bencillik yapılmaması üzerinden açıklanmaktadır.

Yardımseverlik değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Kimin ne ihtiyacı olursa bize gelirdi (Dursun, 2021:6). Hiçbirini boş çevirmezdi bizimkiler (Dursun, 2021:6).

Yardımseverlik değeri; kitapta ihtiyaç sahiplerine yardımcı olmak, herkese yardım etmek şeklinde anlatılmaktadır.

Saygı değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Komutan'ım sizin için ne yapabilirim (Dursun, 2021:53)?

Saygı değeri; kitapta komutana saygı vurgulanarak anlatılmaktadır.

Umut değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Üzülme, bu cennet vatanı koruyacak nice yiğitlerimiz var (Dursun, 2021:26)!

Umut değeri; kitapta vatan savunmasında millete duyulan güven üzerinden açıklanmıştır.

Sır tutmak değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Koca adam oldun, sır saklamayı bilirsin değil mi (Dursun, 2021:7)?

Sır tutmak değeri; kitapta gizli şeylerin söylenmemesi gerektiği üzerinden açıklanmıştır.

Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar kitabında değerler cümlelerle desteklenerek verilmektedir. Çanakkale Savaşı'nda şehit düşen Ali Faik Bey'in hiç yanından ayırmadığı çüçün kuşları ile ilgili anılarının hikâyeleştirilerek anlatılması üzerinden birçok değer aktarılmıştır. Aktarılan değerlerin hedef kitle üzerinde olumlu etki yaratacağı düşünülmektedir.

4.2.3. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit kitabında yer alan değerler

İncelemiş olduğumuz bu kitapta doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Kitap satır satır okunmuş, cümlelerde geçen değerler tespit edilerek kodlanmış ve tablolastırılmıştır. Tespit edilen bu değerler örnek cümleler üzerinden yorumlanmıştır. Kitapta yer alan değerlerin verilmiş sıklığı şu şekildedir:

Tablo 4

Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit kitabında yer alan değerler

Kitapta yer verilen değer	Değerin yer alma sıklığı
Vatan Sevgisi	8
Yiğitlik	5
Ulusal Kimlik Bilinci	4
Sevgi	4
Yardımseverlik	4
Vefa	3
Çalışkanlık	3
Fedakârlık	2
Saygı	2
Merhamet	2
Doğa Sevgisi	1
Aile Birliğine Önem Vermek	1
Temizlik	1

Tablo 4’ te görüldüğü üzere “**Seyit Onbaşı- Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit**” adlı kitapta aşağıdaki değerlere yer verilmiştir:

Vatan sevgisi, yiğitlik, ulusal kimlik bilinci, sevgi, yardımseverlik, vefa, çalışkanlık, fedakârlık, saygı, merhamet, doğa sevgisi, aile birliğine önem vermek ve temizlik.

Tablo 4’ te görüldüğü üzere Seyit Onbaşı- Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit adlı kitapta en çok üzerinde durulan değerler: Vatan sevgisi, yiğitlik, ulusal kimlik bilinci, sevgi ve yardımseverlik değerleridir. En az sayıda yer alan değerler ise doğa sevgisi, aile birliğine önem vermek ve temizlik değeridir.

Kitapta vatan sevgisi değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Biz bir evladımız olsun diye dua ederken onu bu vatan için yetiştirme sözü verdik Allah’a (Teker, 2021:10). *Gönül borcunu ödemiş, sırada vatan borcu vardı* (Teker, 2021:26). *Denizimiz, düşman gemilerinin sudaki izleriyle kirlenmemeliydi yoksa üzerinde sevda türküleri tutturulan yakamozlar bize küserdi* (Teker, 2021:38).

Vatan sevgisi değeri; kitapta vatan için evlatların feda edilebileceği üzerinden vurgulanmaktadır.

Yiğitlik değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Dur evlat, mahcup olmana gerek yok. Bilirim ki yanı başında yaralanan, şehit olan kardeşlerini görsen yine kaldırırsın o mermiyi (Teker, 2021:65). *Memleketin yiğitleri, şehadet şerbeti içerek vatanını koruyacaktı* (Teker, 2021:38). *Çanakkale komutanı Cevat Paşa’nın yükü ağırdı ama bütün tabyaların onarımı sağlanmış toprak güçlendirilmişti. Cephanemiz azdı belki ama yüreklerdeki ateşi gösterecek çok yolu vardı yiğitlerin* (Teker, 2021:39).

Yiğitlik değeri; kitapta gençlerin güçlü, akıllı ve becerikli olmalarına vurgu yapılarak açıklanmaktadır.

Ulusal kimlik bilincine sahip olmak değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Bir dirhem vatan toprağı için bin evlat feda edilir (Teker, 2021:29). *Yiğitler, vatani; Emine Hanım ise vatan bildiği yuvasını korumalıydı* (Teker, 2021:22).

Ulusal kimlik bilincine sahip olmak değeri; kitapta vatanın ne olursa olsun her zaman korunması gerektiği ve vatan savunmasının herkesin görevi olduğu vurgulanarak açıklanmaktadır.

Sevgi değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Bazen kalpteki duygular toplanırverir vücudumuzda bir yerlerde (Teker, 2021:13). *Sevgiyle tutuşturulmuştu ateş, muhabbetle kaynıyordu ocaktaki yemek* (Teker, 2021:7).

Sevgi değeri; kitapta sevginin üzüntüyü alan, kişiyi değerli kılan, yemeğin bile yapılışını değiştirebilen bir gücü olduğu vurgulanarak anlatılmaktadır:

Yardımseverlik değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Ah Seyit, şu köyde bir sürü hayırlı genç var emme sen öyle bir vakitte geliyorsun ki en dar zamanda yetişiyorsun imdadımıza (Teker, 2021:17). *Kış gelirken köyün meydanında kaynatılan konserveler, kurutulan biberler, reçeller el birliğiyle yapıldı* (Teker, 2021:14).

Yardımseverlik değeri; kitapta zor durumda olana yardım etme, yapılan işlerin iş bölümü ile yapılması, özel günlerde komşuların birbirine desteği üzerinden açıklanmaktadır.

Vefa değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Vefa, hayatın devamı için bütün varlıkların içine gizlenen en yüce duygudur. (Teker, 2021:5) *Kainattaki her canlının üzerimizde hakkı var. Sen vefanı göster ki o da sana meyve vermeye devam etsin* (Teker, 2021:7). *Abdurrahman Bey'in oğlunun kalbine çaldığı vefa mayası, kim bilir hangi iyiliklerle taçlanacaktı* (Teker, 2021:7)?

Vefa değeri; kitapta insanların birbirinin üzerinde hakları olduğu, yapılan iyiliklerin unutulmaması gerektiği vurgulanarak anlatılmaktadır.

Çalışkanlık değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Gençler, kader gayrete teslimdir (Teker, 2021:53). *Çakı gibi asker olan Seyit, komutanları ne görev verdiyse fazlasıyla yerine getirirdi* (Teker, 2021:30). *Onun için hasretini içine gömecek, asker ocağını canlı tutmak için var gücünle çalışacaksın* (Teker, 2021:31).

Çalışkanlık değeri; kitapta kaderin gayrete bağlı olduğu, vatan savunmasında çok çalışılması gerektiği üzerinden açıklanmaktadır.

Fedakârlık değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Bugün bizim meselemiz değil gibi görünse de bir insanın sıkıntısını gidermek, duasını almak, yarın bizim yaşayacağımız bir sıkıntının giderilmesinde gizli bir el olacaktır belki de (Teker, 2021:17). *Cevat Paşa için uyku, düşman gemileri yoldayken beşiğinde babasız uyuyan sabilere ihanetti* (Teker, 2021:39).

Fedakârlık değeri; kitapta vatan savunmasında her türlü fedakârlığın yapılabileceği vurgulanarak anlatılmaktadır.

Saygı değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Komutan, çadırdan içeri girince herkes ayağa kalkıp selam verdi (Teker, 2021:33). *Hasan, komutanın yanına üstünü başını düzeltip gitmek istedi* (Teker, 2021:33).

Saygı değeri; kitapta komutana duyulan saygı üzerinden açıklanmaktadır.

Merhamet değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Kalplerindeki merhamet ve güç iyilikle sulanıyor; âdeta içlerinde bir çiçek gibi büyüüyordu (Teker, 2021:18). *Cüssesi kadar yüreği de kocaman yığidim, Koca Seyit'im. Şu kula merhamet edip yardım ettin ya Allah'da senin yükünü hafıfletsin* (Teker, 2021:22).

Merhamet değeri; kitapta annenin evladına olan duygusu ve merhametli oldukça bu hissin giderek güçlenmesi vurgulanarak açıklanmaktadır.

Doğa sevgisi değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Su rahmettir ve bilir ki kurumuş toprağa düşerse tohumu canlandırır (Teker, 2021:5).

Doğa sevgisi değeri; kitapta doğanın gücü üzerinden anlatılmaktadır.

Aile birliğine önem değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Elmas ana, Seyit'in hem mahcubiyetini hem de kararlılığını anlayınca ısrar etmedi ama ona olan minnetine de karşılık vermeden göndermek istemedi Seyit'i (Teker, 2021:21).

Aile birliğine önem değeri; kitapta aile bütünlüğünün önemi üzerinden açıklanmaktadır.

Temizlik değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Türk askeri savaşta bile olsa temizlik imandan gelir duygusunu kaybetmemiştir (Teker, 2021:49).

Temizlik değeri; kitapta her şartta ve koşulda temiz olunması gerektiği Peygamber efendimizin (S.A.V.) hadisi üzerinden açıklanmaktadır.

Seyit Onbaşı -Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit kitabında değerler cümlelerle desteklenerek verilmektedir. Vatan sevgisi ve iman gücüyle 215 kilogramlık top mermisini sırtlayarak topun ağzına yükleyen Seyit Onbaşı'nın hikâyesi üzerinden aktarılan değerlerin inanarak her şeyin başarılacağı mesajının verilmesi açısından hedef kitle üzerinde olumlu etki yaratacağı düşünülmektedir.

4.2.4. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı kitabında yer alan değerler

İncelemiş olduğumuz bu kitapta doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Kitap satır satır okunmuş, cümlelerde geçen değerler tespit edilerek kodlanmış ve tablolastırılmıştır. Tespit edilen bu değerler örnek cümleler üzerinden yorumlanmıştır. Kitapta yer alan değerlerin veriliş sıklığı şu şekildedir:

Tablo 5

Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Limanın Martısı kitabında yer alan değerler

Kitapta yer verilen değer	Değerin yer alma sıklığı
Merhamet	8
Vatan Sevgisi	6
Mutluluk	6
Saygı	5
Sevgi	5
Millî Bilinç	4
Dostluk	4
Güven	3
Empati	3
Vefa	3
Birlik ve beraberlik	3
Sorumluluk bilinci	2
Özgürlük	2
Paylaşmak	2
Cesaret	1
Adalet	1
Nezaket	1

Tablo 5’te görüldüğü üzere “**Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman’ın Martısı**” adlı kitapta aşağıdaki değerlere yer verilmiştir:

Merhamet, vatan sevgisi, mutluluk, saygı, sevgi, millî bilinç, dostluk, güven, empati, vefa, birlik ve beraberlik, sorumluluk bilinci, özgürlük, paylaşmak, cesaret, adalet, nezaket.

Tablo 5’ te görüldüğü üzere Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman’ın Martısı adlı kitapta en çok üzerinde durulan değerler: Merhamet, vatan sevgisi, mutluluk, saygı, sevgi değerleridir. Merhamet değeri bu kitapta hayvana duyulan şefkat üzerinden aktarılmış ve ön plana çıkartılmıştır. En az sayıda yer alan değerler ise cesaret, adalet ve nezaket değeridir.

Kitapta Merhamet değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Dün, gecenin bir vakti kıyılardan açılan ateşle birlikte bu martı belki de erken uçmak zorunda kalmıştır ya da gücü daha fazla uçmaya yetmemiş çatışmanın ortasına düşmüştür. Görüyorsun gelip bize sığınmış (Okçu, 2021:34). Küçük martı aksayan ayağı, yerde sürüklediği kanadıyla perişan görünüyordu (Okçu, 2021:34). Üzüldüm yaralı martı için (Okçu, 2021:34).

Merhamet değeri; kitapta hayvana verilen değer vurgulanarak açıklanmaktadır.

Vatan sevgisi değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Aynı bizim gibi, bizim de bu vatandan başka gidecek yerimiz yok (Okçu, 2021:50). Bana bir şey olur diye korkma. Asıl bu göreve gidemezsem kahrolurum (Okçu, 2021:59). Vatan Sağ olsun (Okçu, 2021:88)!

Vatan sevgisi değeri ; kitapta her ne olursa olsun vatanını terk etmemek ve vazgeçmemek gerektiği, her şeyin vatan uğruna feda edilebileceği vurgulanarak anlatılmaktadır.

Mutluluk değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Garip bir mutluluk duydum içimde (Okçu, 2021:9). Hem birbirimizin haline gülüyor hem de bahçeden okula doğru koşuyorduk (Okçu, 2021:15). İşini bitirince beni sevinçle karşıladı (Okçu, 2021:32).

Mutluluk değeri; kitapta huzurlu ve neşeli olmak üzerinden anlatılmaktadır:

Saygı değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

İki delikanlı, iki büyük adam gibi sertçe tokalaştık (Okçu, 2021:10). İsmail Hakkı Yüzbaşı’m, hoş geldiniz (Okçu, 2021:24). Hoş bulduk komutanım (Okçu, 2021:24).

Saygı değeri; kitapta önemseme ve komutana saygı duyulması üzerinden anlatılmaktadır.

Sevgi değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Biliyor musunuz, Bütün bahriyeliler denize hayrandır ama İsmail Hakkı'nın deniz sevgisi bir başkaydı (Okçu, 2021:22). Önce sert bir asker selamıyla selamladık birbirimizi. Sonra da sıkı sıkı sarıldık (Okçu, 2021:24). Kanadını sararken kuş biraz çırpındı ama dost ellerde olduğunu anlamış gibi rahattı (Okçu, 2021:37).

Sevgi değeri; kitapta insan sevgisi, doğa sevgisi ve yuvanın sıcaklığı vurgulanarak açıklanmaktadır.

Millî bilinç değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Yenilmez denen devler, bir bir Boğaz'ın sularında yok olmuştu (Okçu, 2021:82). Amiral De Robeck bir mayın tarlasına düştüklerini anladı. Gemilere geri çekilin emrini verdi. Kaçıyorlardı (Okçu, 2021:82).

Millî bilinç değeri; kitapta Çanakkale savaşının önemi, düşmanları alt etme, iyi bir komuta etme üzerinden aktarılmaktadır.

Dostluk değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Bu kadar eğlendiğimiz için izin günlerini iple çekerdik. Adanın sokaklarında, deniz kıyılarında dolaşır, hayaller kurardık (Okçu, 2021:15). Karargâhtaki subayların birçoğu okuldan arkadaşım olduğundan herkes bizim dostluğumuzun nasıl derin bir bağı olduğunu biliyordu (Okçu, 2021:23).

Dostluk değeri; kitapta insanın gerçek dostlarından ne kadar uzakta olursa olsun kopmaması, birlikte geçirilen zamandan keyif alma, her zaman kol kola verme üzerinden aktarılmaktadır.

Güven değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Bütün kötülükleri alt edebilecek bir güç hissetmeye başladım (Okçu, 2021:9). O fenerleri yakacağımızdan emin ol, eminim Tophaneli, eminim (Okçu, 2021:62). Böyle şeyler söyleme, sana bir şey olmayacak (Okçu, 2021:66).

Güven değeri; kitapta kendine ve karşıdakine güven üzerinden aktarılmaktadır.

Empati değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Arkadaşın için üzülme (Okçu, 2021:55). Söylemezsem daha çok üzülecekti (Okçu, 2021:59). Onu şehit olan bütün kahramanlarımız gibi yüreğimizde yaşatacağız (Okçu, 2021:86).

Empati değeri; kitapta tüm şehitlerin yüreklerde yaşatılması üzerinden açıklanmaktadır.

Vefa değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Kıymetini bil (Okçu, 2021:90). *Onu asla terk etme* (Okçu, 2021:90). *Bu yuva sana, arkadaşım Tophaneli İsmail Hakkı Yüzbaşı'nın armağanıdır* (Okçu, 2021:90).

Vefa değeri; kitapta emanete sahip çıkma ve kıymet verme olarak anlatılmaktadır.

Birlik ve beraberlik değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Bu sebeple iyi bir iş birliği içinde çalışacağınıza inanıyorum (Okçu, 2021:7). *Asıl önemlisi mayın dökme görevini beraber yapacak olmamızdı* (Okçu, 2021:31). *Askerler sevinçten birbirlerine sarılmaya, ellerini havaya kaldırıp dua etmeye başladılar* (Okçu, 2021:47).

Birlik ve beraberlik değeri; kitapta iş birliği yapmak, hep birlikte dua etmek vurgulanarak açıklanmaktadır.

Sorumluluk bilinci değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Toplantılardan sonra gemilerimizin çalışmalarını takip etmek için donanma sahamıza gitmeliydim (Okçu, 2021:83). *Subaylar çalışmaları ve donanmamızın başarılarıyla ilgili raporlar sunuyorlardı* (Okçu, 2021:83).

Sorumluluk bilinci değeri; kitapta işini zamanında yapma ve verilen görevleri düzgünce yerine getirebilme üzerinden anlatılmaktadır.

Özgürlük değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Bizim güzel martımız ikimizin yerine özgürce uçuyordu (Okçu, 2021:89). *Karanlık Liman'ın martısı olarak özgürce yaşa* (Okçu, 2021:90).

Özgürlük değeri; kitapta insanların hür yaşayabilmesi ve hayvanların özgür olmasına vurgu yapılarak anlatılmaktadır. Özgürlük değerinin geçtiği cümleler şunlardır:

Paylaşmak değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Al benimkini giy dedi (Okçu, 2021:14). *En büyük ada senin olsun* (Okçu, 2021:49).

Paylaşmak değeri; kitapta kıyafetini paylaşmak ve değerli olanı vermek üzerinden açıklanmaktadır.

Cesaret değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Kahraman ordumuzdan, düşman donanmasını perişan eden Nusret Mayın Gemisi'nden ve artık bütün dünyanın tanıdığı Tophaneli Yüzbaşı İsmail Hakkı'dan (Okçu, 2021:83).

Cesaret değeri; kitapta kişinin cesurluğuyla öne çıkmasına vurgu yapılmaktadır.

Adalet değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Çanakkale'nin adı, kahramanlarıyla birlikte tarihe geçmişti. Artık her şey bizim için daha iyiye gidecekti (Okçu, 2021:83).

Adalet değeri; kitapta hak edilenin yerini bulmasına vurgu yapılmaktadır.

Nezaket değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Güle güle Tophaneli, dünyanın en kahraman denizcisi... Güle güle Tophaneli İsmail Hakkı Yüzbaşı (Okçu, 2021:85).

Nezaket değeri; kitapta kahramanları her zaman minnetle anma ve onlara kibar davranma üzerinden vurgulanmaktadır.

Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı kitabında değerler cümlelerle desteklenerek verilmektedir. İki sıkı dost İsmail Hakkı Bey ile Nazmi Yüzbaşı'nın yaralı bir martının iyileştirilmesi üzerinden anlatılan dostlukları hikâyeleştirilerek aktarılmıştır. Vefa, şefkat duygularının hedef kitle üzerinde olumlu etki yaratacağı düşünülmektedir.

4.2.5. Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul kitabında yer alan değerler

İncelemiş olduğumuz bu kitapta doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Kitap satır satır okunmuş, cümlelerde geçen değerler tespit edilerek kodlanmış ve tablolaştırılmıştır. Tespit edilen bu değerler örnek cümleler üzerinden yorumlanmıştır. Kitapta yer alan değerlerin veriliş sıklığı şu şekildedir:

Tablo 6

Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul kitabında yer alan değerler

Kitapta yer verilen değer	Değerin yer alma sıklığı
Vatan Sevgisi	7
Dini değerlere bağlılık	7
Sevgi	7
Sorumluluk	5
Cesaret	4
Millî Bilinç	4
Misafîrperverlik	3
Dayanışma	2
Saygı	2
Özgüven	2
Yiğitlik	2
Duyarlılık	2
Empati	2
Birlik beraberlik	1
Aile birliğine önem vermek	1
Güven	1
Şehitlik	1
Fedakârlık	1

Tablo 6’da görüldüğü üzere “**Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul**” adlı kitapta aşağıdaki değerlere yer verilmiştir:

Vatan sevgisi, dinî değerlere bağlılık, sevgi, sorumluluk, cesaret, millî bilinç, misafirperverlik, dayanışma, saygı, özgüven, yiğitlik, duyarlılık, empati, birlik beraberlik, aile birliğine önem vermek, güven, şehitlik, fedakârlık.

Tablo 6’te görüldüğü üzere Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul adlı kitapta en çok üzerinde durulan değerler vatan sevgisi, dinî değerlere bağlılık, sevgi ve sorumluluk değerleridir. Vatan sevgisinin evlat sevgisinden öte bir duygu olduğu vurgulanmıştır. En az sayıda yer alan değerler ise birlik beraberlik, aile birliğine önem vermek, güven, şehitlik ve fedakârlıktır.

Vatan sevgisi değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Hasan ardında ağıtlara karışan dualar, dilim dilim olmuş yürekler bırakarak yollara düştü hem de yayan yapıldak (Dursun, 2021:6). *Vatan, evladını istemiş madem; uğruna verecek özüm var benim* (Dursun, 2021:9). *Vatan sana emanet oğul* (Dursun, 2021:21)!

Vatan sevgisi değeri; kitapta vatan için dualar etmek, vatan uğrunda anaların çocuklarını feda etmesi, vatani namus meselesi olarak görmek üzerinden anlatılmaktadır.

Dinî değerlere bağlılık değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Hasan, her zaman yaptığı gibi “Estağfurullah” diyerek Allah’a sığındı (Dursun, 2021:14). *Sabah ezanı okundu, ev halkı Yaradan’a sığınarak namazı birlikte kıldı* (Dursun, 2021:18). *İlk işi abdest almak oldu* (Dursun, 2021:39).

Dinî değerlere bağlılık değeri; kitapta Allah’ın adını sürekli anmak, Allah’a sığınmak, hayrında şerrinde Allah’tan geldiğine inanmak üzerinden açıklanmaktadır.

Sevgi değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Hasan’ın gönlündeki yuvalara bir yenisi eklendi (Dursun, 2021:33). *Annesiyle kardeşleri orayı nasıl mesken tutmuşlarsa bu genç kız da bir köşk yaptı gönül bahçesine* (Dursun, 2021:33). *Ortada hiçbir şey yokken, kendine yemek getiren genç kızın sürmeli gözlerini üstünde hissetti* (Dursun, 2021:38).

Sevgi değeri kitapta; Yüce gönüllülük, sevgiliye duyulan hisler, mendil saklama kültürü ve şefkatli olmak üzerinden açıklanmaktadır.

Sorumluluk değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Vatanım için her şeye hazırım (Dursun, 2021:14). *Mademki devletin seni çağırmış, gideceksin* (Dursun, 2021:15). *Vatani kurtarmadan dönmeyeceksin* (Dursun, 2021:29)!

Sorumluluk değeri; kitapta vatan için tüm görevlere hazır olma ve ne olursa olsun onu korumak üzerinden açıklanmaktadır.

Cesaret değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Bizim için düğün bayramdır savaş (Dursun, 2021:12)! *Abin, tek başına yeter onlara* (Dursun, 2021:20)!

Cesaret değeri; kitapta savaştan korkmama, gözü pek olmaya vurgu yapılarak anlatılmaktadır.

Millî bilinç değeri ile ilgili örnek cümlelerden bazıları şunlardır:

Uzunca bir süre diller sustu, yürekler konuştu (Dursun, 2021:21). *Başka yolu yoktu bunun. Başka yolu vatansız kalmaktı! Vatansız, ezansız ve bayraksız kalmaktı* (Dursun, 2021:21)!

Millî bilinç değeri; kitapta herkesin tek yürek olarak bir olup dua etmesi, vatanın kurtarılmasının öncelik olmasına vurgu yapılarak açıklanmaktadır.

Misafirperverlik değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Misafire hizmet Allah'ın emri oğlum, bilmez misin (Dursun, 2021:32)? *Yemeği bekletmek olmaz. Hadi otur* (Dursun, 2021:32). *Doyurdun mu karnını oğlum* (Dursun, 2021:33)?

Misafirperverlik değeri; kitapta hizmet etmek vurgulanarak açıklanmaktadır.

Dayanışma değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Erzak çıkını açan herkes, elinde ne varsa diğerlerine ikram etmeyi düşündü (Dursun, 2021:48). *Yine de ikişer üçer bir araya gelip birlikte kurdular sofralarını* (Dursun, 2021:48).

Dayanışma değeri; kitapta elinde avucunda ne varsa paylaşmak ve sofrayı birlikte hazırlamak üzerinden açıklanmaktadır.

Saygı değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

O senin babanın yarısıdır. Sakın ola yavrum kumandanının emrinden çıkmayasın (Dursun, 2021:89). *Emin olduğum bir şey varsa Kınalı Hasan sayesinde harikulade şeyler yaşadım. Bu şeref bana yeter de artar bile* (Dursun, 2021:92).

Saygı değeri; kitapta komutana duyulan saygıya vurgu yapılarak anlatılmaktadır.

Özgüven değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Ben çocuk muyum Mahmut Çavuş (Dursun, 2021:11)? *Savaş beladır ağalar ama düşmana* (Dursun, 2021:12)!

Özgüven değeri; kitapta askerin kendine duyduğu güven ve düşmandan korkmama üzerinden açıklanmaktadır.

Yiğitlik değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

İki koluna giren iki melek, kuş gibi uçurdu bu yiğit çocuğu (Dursun, 2021:6). Bu ateş cehenneminde nice koç yiğitler, vatan toprağının kara bağrındaki yerini alıyordu (Dursun, 2021:89).

Yiğitlik değeri ; kitapta cesaretli olmak üzerinden açıklanmaktadır.

Duyarlılık değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Acıkmışsındır oğul. Birlikte yiyelim Allah ne verdiyse (Dursun, 2021:26). Hasan da kendi nevalisini çıkarmak üzereyken çoban engel oldu buna (Dursun, 2021:26).

Duyarlılık değeri; kitapta açın halinden anlamaya vurgu yapılarak açıklanmaktadır.

Empati değeri ile ilgili örnek cümleler şunlardır:

Biliyorum yiğidim, biliyorum. Zorda kalmasa çağırılmazdı senin gibi sabileri (Dursun, 2021:17). Seninki kalsın evlat. Yolda lazım olur (Dursun, 2021:26).

Empati değeri; kitapta halden anlamak üzerinden açıklanmaktadır.

Birlik beraberlik değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Kenetlenen kollar güçlkle ayrıldı (Dursun, 2021:21).

Birlik beraberlik değeri; kitapta kenetlenmeye vurgu yapılarak açıklanmaktadır.

Aile birliğine önem değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Hasan daha yola çıkar çıkmaz, “Aileni ne hâle koydun gördün mü? Yol yakinken dön geri” diyen o kötü iç sesiyle kavgaya tutuştu (Dursun, 2021:23).

Aile birliğine önem değeri; kitapta aileyi önemsemek ve düşünmeye vurgu yapılarak anlatılmaktadır.

Güven değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Sizin gibi vatansever evlatları olduğu müddetçe bu devletin sırtı yere gelmez (Dursun, 2021:56).

Güven değeri; kitapta askere duyulan güven üzerinden anlatılmaktadır.

Şehitlik değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Kumandanım, Hasan bir hafta önce Arıburnu’ndaki şiddetli muharebede Hakk’a yürümüş (Dursun, 2021:90)!

Şehitlik değeri; kitapta vatan için canını vermeye vurgu yapılarak anlatılmaktadır.

Fedakârlık değeri ile ilgili örnek cümle şudur:

Çavuşum, biz yolda yerimizi onlara veririz. Bırakın gelsinler, dedi (Dursun, 2021:60).

Fedakârlık değeri; kitapta gerektiğinde kendi hakkından vazgeçmeye vurgu yapılarak anlatılmaktadır.

Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul kitabında değerler cümlelerle desteklenerek verilmektedir. Kitapta vatan sevgisi Çanakkale Savaşı'nda şehit düşen Hasan'ın annesi tarafından vatana kurban olarak adanması nedeniyle saçlarının kınalanarak askere gönderilmesi üzerinden aktarılmıştır. Vatan millet sevgisinin üst değer olarak görülmesi açısından hedef kitle üzerinde olumlu etki yaratacağı düşünülmektedir.

4.2.6. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var, Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar, Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı, Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul kitaplarında yer alan değerler:

Kitapta yer alan değerlerin veriliş sıklığı şu şekildedir:

Tablo 7

Kitaplarda yer alan değerlerin genel dağılımı

Kitaplarda yer alan değerler	Değerin yer alma sıklığı	Değerin geçtiği kitap
Vatan Sevgisi	43	1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar. 3. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit 4. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı 5. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Sevgi	23	1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar. 3. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit 4. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı 5. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Millî Bilinç	19	1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı 3. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul

Tablo 7'nin devamı

Kitaplarda yer alan değerler	Değerin yer alma sıklığı	Değerin geçtiği kitap
Fedakârlık	19	1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar. 3. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit 4. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Saygı	12	1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar. 3. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit 4. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı 5. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Aile Birliğine Önem Vermek	11	1. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar. 2. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit 3. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Sorumluluk	10	1. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar. 2. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı 3. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Merhamet	10	1. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit 2. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı

Tablo 7'nin devamı

Kitaplarda yer alan değerler	Değerin yer alma sıklığı	Değerin geçtiği kitap
Şehitlik	9	1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar. 3. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Cesaret	9	1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı 3. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Dini Değerlere Bağlılık	9	1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Vefa	9	1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar. 3. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit 4. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı
Empati	7	1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı 3. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul

Tablo 7'nin devamı

Kitaplarda yer alan değerler	Değerin yer alma sıklığı	Değerin geçtiği kitap
Duyarlılık	7	1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar. 3. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Yiğitlik	7	1. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit 2. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Güven	6	1. Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı 3. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Mutluluk	6	1. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı
Yardımseverlik	6	1. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar. 2. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit
Dayanışma	5	1. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar. 2. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul

Tablo 7'nin devamı

Kitaplarda yer alan değerler	Değerin yer alma sıklığı	Değerin geçtiği kitap
Ulusal Kimlik Bilinci	4	1. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit
Birlik ve Beraberlik	4	1.Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı 2. Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul
Dostluk	4	1. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı
Adalet	3	1. Yarbey Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı
Paylaşma	3	1. Yarbey Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var. 2. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı
Çalışkanlık	3	1. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit
Misafirperverlik	3	1. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Kararlılık	2	1. Yarbey Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var.

Tablo 7'nin devamı

Kitaplarda yer alan değerler	Değerin yer alma sıklığı	Değerin geçtiği kitap
Özgürlük	2	1. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı
Özgüven	2	1. Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul
Umut	1	1. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar.
Sır Tutmak	1	1. Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar.
Doğa Sevgisi	1	1. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit
Temizlik	1	1. Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit
Nezaket	1	1. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı

Tablo 7'de görüldüğü üzere kitaplarda aşağıdaki değerlere yer verilmiştir:

Kitaplarda yer alan değerler tek tek tablolastırılarak belirlendikten sonra tablo 7 de topluca sunulmuş olup, bu tablo hangi değerlere hangi kitapta yer verildiğini ve toplam veriliş sayısını göstermektedir. Tablonun bütününe baktığımızda belirlenmiş olan çocuk kitaplarında veriliş sıklığına göre sırayla vatan sevgisi, sevgi, millî bilinç, fedakârlık, saygı, aile birliğine önem vermek, sorumluluk, merhamet, şehitlik, cesaret, dinî değerlere bağlılık, vefa, empati,

duyarlılık, yiğitlik, güven, mutluluk, yardımseverlik, dayanışma, ulusal kimlik bilinci, birlik ve beraberlik, dostluk, adalet, paylaşma, çalışkanlık, misafirperverlik, kararlılık, özgürlük, özgüven, umut, sır tutmak, doğa sevgisi, temizlik, nezaket değerlerine yer verildiği görülmektedir. Vatan sevgisi, sevgi ve saygı değerleri bütün kitaplarda ortak olarak yer alması nedeniyle temel değerler olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanında fedakârlık ve vefa değerlerinin de çoğu kitapta yer almasının yanı sıra bazı değerlerin her kitapta yer almadığı görülmektedir. Ayrıca, değerlerin bahsedildiği kitap sayısı ile değerlerin yer alma sıklığının aynı oranda olmadığı görülmüştür. Örneğin; millî bilinç değeri üç kitapta geçmekte ve kitaplarda yer alma sıklığı 19 iken, saygı değeri bütün kitaplarda geçmesine rağmen yer alma sıklığı 12 dir. Bazı değerlere ise tek bir kitapta yer verildiği görülmüştür. Örneğin; mutluluk, dostluk, özgürlük ve nezaket değerleri yalnızca Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey- Karanlık Liman'ın Martısı kitabında yer almıştır. Kitaplarda en çok vatan sevgisi, sevgi, millî bilinç, fedakârlık değerleri üzerinde durulmuş, en az umut, sır tutmak, doğa sevgisi, temizlik, nezaket değerlerine yer verilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Kitapların çocuklar üzerindeki etkisi ve gelişimlerine katkısının önemli bir unsur olduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda yapılan çalışmanın amacı; Millî Eğitim Bakanlığı'nın Kültür Eserleri Serisinde bulunan Millî Mücadele ve Atatürk Temalı beş çocuk kitabında yer alan değerleri tespit edip bu değerlerin nasıl verildiğini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var, Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar, Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı, Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul isimli kitaplar incelenmiştir.

Kitaplarda aktarılmak istenen değerlerin ve bu değerlere ilişkin tutum ve davranışların kitapların içeriğiyle uyumlu olduğu belirlenmiştir. Kitaplarda verilmek istenen bazı mesajların doğrudan değil, sezdirme yoluyla aktarıldığı düşünülmektedir. Örneğin; Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul kitabında vatan sevgisi sözlere dökülmek yerine bir annenin evladının başını kınalayarak vatana kurban adaması üzerinden anlatılmaktadır. Anlatımın çocukların ilgisini çekecek şekilde ve metinle uyumlu olarak resimlerle desteklenerek yapıldığı görülmektedir. Bu durumun okuyucuların olayları canlandırarak hayal güçlerinin harekete geçmesine yardımcı olduğu düşünülmüştür. Kitaplarda olay ve kişiler gerçek yaşamdan aktarılmış Millî Mücadele döneminin kahramanlarına yer verilmiştir. Maltepe'de (2009) Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri adlı çalışmasında “Kitaplar, çocuğun yaşına, ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak insan ve yaşam gerçekliğini anlamasına katkı sağlamalı, her şeyden önemlisi de çocuk ile yaşam arasında güçlü bir bağ oluşturmalıdır”. Diyerek çocuklara tavsiye edilecek kitapların önemini ortaya koymaktadır.

Yine Aydın ve Öksüz (2021) Çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi konulu çalışmalarında çocuklara yönelik edebi ürünlerin değerler eğitimi açısından önemini “Kitaplarda yer alan metinler hem çocukların ilgisini çekmeli hem de değerler eğitimi açısından onlara doğru iletiler sunabilmelidir. Ayrıca değerlerin nasihat olarak değil de konu edilen hikâyede hayatın bir parçası olarak okuyucuya verilmesi kalıcılığın sağlanması açısından

zorunludur. Bu yüzden çocukları nitelikli kitaplarla buluşturmak ve onların gelişimlerine katkı sağlamak önemlidir.” diyerek ortaya koymuştur.

Araştırmanın bulgularından hareketle şu sonuçlara varılmıştır;

Araştırmaya konu kitaplar değerler eğitimi açısından etkili ve kapsamlı bir kaynak olarak öne çıkmaktadır. Millî Mücadele ve Atatürk Temalı kitapların ilgili olduğu değerlere yönelik bulgulardan hareketle kitaplarda öncelikli olarak vatan sevgisi, sevgi, millî bilinç, fedakârlık değerlerine yer verildiği umut, sır tutmak, doğa sevgisi, temizlik, nezaket değerlerinin ise daha az sıklıkta yer aldığı görülmektedir.

Tanta'nın (2024) Değer eğitiminde edebi ürünlerin kullanımı: Ateşten Gömlek çalışmasında çoğunlukla vatanseverlik, dayanışma, yardımseverlik, değerlerine yer verildiği görülmektedir. Aydın ve Öksüz'ün (2021) Çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi konulu çalışmalarında da benzer bulgulara rastlanmıştır. Çalışmada ortaokul ve üstü düzeyde en çok tanınan yazarların rastgele seçilen eserleri incelenmiş en fazla sevgi, duyarlılık, çalışkanlık ve yardımseverlik değerlerine yer verildiği gözlemlenmiştir. Sallabaş'ın (2013) Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Türkçe Öğretiminde Değer Aktarımı Bakımından İncelenmesi konulu çalışmasında yazarın öyküleri incelenmiş, aile birliğine önem verme, çalışkanlık, dayanışma değerlerinin yanı sıra birçok değer okuyucuya aktarıldığı görülmüştür.

Çalışmada yer alan Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var kitabı vatan sevgisi, millî bilinç, fedakârlık, şehitlik, cesaret, dinî değerlere bağlılık, adalet, saygı, güven, empati, duyarlılık, kararlılık, vefa, paylaşma ve sevgi değeri ile ilişkilendirilmiş bu değerler toplam 58 kez yer almıştır. Çoğunlukla vatan sevgisi, millî bilinç ve fedakârlık değerlerinin üzerinde durulan kitapta, gençlere millî değerlerin aşılması Çanakkale gazisi bir dedenin torununa anılarını hikâyeleştirme yöntemiyle aktarılmasıyla sağlanmış, dedenin torununa olan sevgisi ve aralarındaki güçlü bağ aracılığıyla değerlerin aktarımına güzel bir örnek oluşturmuştur.

Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar kitabında vatan sevgisi, aile birliğine önem vermek, fedakârlık, sevgi, şehitlik, dayanışma, sorumluluk, duyarlılık, vefa, yardımseverlik, saygı, umut, sır tutmak değerine yer verilmiş çoğunlukla vatan sevgisi, aile birliğine önem vermek, fedakârlık ve sevgi değerinin üzerinde durulmuştur. Ali Faik Bey'in eşine olan sevgisinin aktarıldığı bölüm aile birliğine verilen önem değerinin aktarılması açısından güzel bir örnek

teşkil etmektedir. Kitapta millî bilincin yanı sıra kurtuluşa ermenin birlik ve beraberlik ile hareket ederek dayanışma içinde mümkün olabileceği vurgulanmaktadır.

Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit kitabı vatan sevgisi, yiğitlik, ulusal kimlik bilinci, sevgi, yardımseverlik, vefa, çalışkanlık, fedakârlık, saygı, merhamet, doğa sevgisi, aile birliğine önem vermek ve temizlik değerleri ile ilişkilendirilmiştir. En çok vatan sevgisi, yiğitlik, ulusal kimlik bilinci, sevgi ve yardımseverlik değerleri üzerinde durulan kitapta, vücut ağırlığının kat kat üstünde olan top mermisini hiç düşünmeden kucaklayarak vatan savunmasında emsali görülmemiş bir yiğitlik sergileyen Seyit Onbaşı'nın genç nesiller için güzel bir örnek teşkil ettiği görülmüştür. Kitapta millî değerlerin aktarımının yanı sıra iman gücü ve tevekkülle imkansız diye bir şeyin söz konusu olamayacağı vurgulanmaktadır.

Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Limanın Martısı kitabı merhamet, vatan sevgisi, mutluluk, saygı, sevgi, millî bilinç, dostluk, güven, empati, vefa, birlik ve beraberlik, sorumluluk bilinci, özgürlük, paylaşmak, cesaret, adalet, nezaket değerinden oluşmakta en çok merhamet, vatan sevgisi, mutluluk, saygı, sevgi değerleri üzerinde durulmaktadır. Kitapta sevgi değeri hayvan sevgisi üzerinden de aktarılmış, dostluk ve vefa duygularının önemi özellikle vurgulanmıştır. Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey ile Nazmi Bey arasındaki dostluğun sahiciliği ve gerçekliği okuyucu üzerinde olumlu bir etki bırakmaktadır.

Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul kitabı vatan sevgisi, dinî değerlere bağlılık, sevgi, sorumluluk, cesaret, millî bilinç, misafirperverlik, dayanışma, saygı, özgüven, yiğitlik, duyarlılık, empati, birlik beraberlik, aile birliğine önem vermek, güven, şehitlik, fedakârlık değerinden oluşmaktadır. Kitapta çoğunlukla vatan sevgisi, dinî değerlere bağlılık, sevgi ve sorumluluk değerleri üzerinde durulmaktadır. Vatan sevgisinin bütün sevgilerin üzerinde olduğu, vatanın birliği ve devamlılığı için her türlü fedakârlığın yapılabileceği, bu uğurda anaların evlatlarını bile feda etmekten çekinmeyeceğinin vurgulandığı kitapta evladın da bu adayış karşısındaki teslimiyeti ve tevekkülü dikkat çekmektedir.

Bu çalışmanın genel sonucu olarak Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Eserleri serisinde bulunan Millî Mücadele ve Atatürk Temalı çocuk kitaplarından Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var, Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar, Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Limanın Martısı, Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul isimli kitapları incelenmiş, değerlerin yer alma sıklığı tespit edilmiştir. Vatan sevgisi, sevgi, millî bilinç, fedakârlık, saygı, aile birliğine önem vermek, sorumluluk, merhamet,

şehitlik, cesaret, dinî değerlere bağlılık, vefa, empati, duyarlılık, yiğitlik, güven, mutluluk, yardımseverlik, dayanışma, ulusal kimlik bilinci, birlik ve beraberlik, dostluk, adalet, paylaşma, çalışkanlık, misafirperverlik, kararlılık, özgürlük, özgüven, umut, sır tutmak, doğa sevgisi, temizlik, nezaket değerlerinin yer aldığı kitapların, başta tarih bilinci, vatan sevgisi, millî bilinç gibi bir çok değer ve bu değerlere ilişkin tutum ve davranışların hedef kitleye aktarılması yönünden faydalı olduğu düşünülmektedir. Değerlerin aktarımında gerçek karakterlerin kullanılması, okuyucu kitlenin empati kurmasını kolaylaştırarak değerlerin daha derinlemesine anlaşılmasını ve kalıcı hale gelmesini sağlamaktadır. Türkçe eğitiminde de millî ve manevi değerlerimizin bu şekilde aktarılmasının alanda yararlı olacağı söylenebilir. Vatan sevgisine sahip bu değeri içselleştirmiş ve özümsemiş bireylerin her anlamda bütün değerleri bünyesinde barındıran iyi insanlar olduğu düşünülerek toplumsal devamlılığın millî ve manevi değerlerine bağlı, millî bilinç ve şuur içinde büyüyen nesillerle gerçekleştirilebileceği görülebilir.

5.2. Öneriler:

Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Eserleri Serisinde bulunan Yarbay Mustafa Kemal Atatürk-Umudumuz Var, Ali Faik Bey-Elveda Kuşlar, Seyit Onbaşı-Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit, Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman'ın Martısı, Kınalı Hasan-Vatan Sana Emanet Oğul isimli hikâyelerde aktarılan değerlerin, değerler eğitiminin pekiştirilmesi kapsamında özellikle çocuklara birçok değer hikâyeler yoluyla çok daha kolay kazandırılabilceği düşünüldüğünde faydalı olacağı görülmektedir. Küçük yaşlardan itibaren kazandırılması daha kolay olan değerlerin çocuklara aktarımı konusunda etkileşim içinde olduğu aile ve öğretmenlere bu değerlerin içselleştirilebilmesi adına büyük görevler düşmektedir. Günümüzde giderek artan akran zorbalığının, fiziki ve psikolojik şiddetin önlenmesi ya da en azından azaltılmasının millî, ahlâki ve insani değerlerin özümsemesiyle mümkün olabileceği görülmektedir. Millî mücadele döneminin küçük yaşlardan itibaren bireylere anlatılarak millî şuurun oluşturulmasının kültürel devamlılık ve devletin varlığını sürdürebilmesi için gerekli olduğu aşîkardır. Değerlerin aktarılmasında öğretilmesinde önemli rol oynayan anne, baba ve öğretmenlerin öncelikli olarak eğitilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile koordinesinde diğer bakanlıklar ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarınca ailelerin, Millî Eğitim Bakanlığınca' da eğitimcilerin değerler eğitimi konusunda seminerler, kurslar veya çeşitli etkinliklerle bilgilendirilmeleri ve eğitime destekleri artırılabilir. Okullarda öğrencileri iyiye güzele yöneltecek, kötü davranışlardan

uzaklaştıracak ödüllendirme yönteminin uygulanması, yazılı kaynakların çoğaltılmasının yanı sıra sosyal medya ve basın yayın yolu ile değerlerin aktarımına yönelik paylaşımlar yapılabilir. Örneğin televizyonda özellikle çocukların seyretme oranının çok yüksek olduğu saatlerde yayınlanacak film, çizgi film, dizi, belgesel gibi programlar özenle hazırlanıp değerler eğitime katkısı gözetilerek izlenmeye sunulabilir. Zira bugünün çocuklarının yarının anne ve babaları olduğu, sağlıklı büyüyen çocukların sağlıklı nesiller yetiştireceği, sağlıklı nesillerin de millî, manevî, kültürel ve evrensel değerleri özümsemiş toplumları oluşturacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim ikinci kademesindeki gerçekteşme derecesinin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ded/issue/29184/312499>
- Akınoğlu, O. (2013). Türkiye’de uygulanan ve değişen eğitim programlarının psikolojik temelleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(22), 31-45. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maruaebd/issue/360/2005>
- Alpagu, H. (2015). Değer kavramı, paylaşmak ve bilgi teknolojisi çağında yaşam. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 51, 22-31. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/383071>
- Aras, G. (2014). İnsan ve toplum: Edebiyat ve değerler eğitimi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (44). <https://dergipark.org.tr/en/pub/abuhxbd/issue/32936/365897>
- Atatürk, M. K. (2006). *Atatürk’ün söylev ve demeçleri: Cilt II (1920-1938)* (Orijinal eser yayımlanma tarihi 1925). Atatürk Araştırma Merkezi.
- Aydın, İ., & Öksüz, A. (2021). Çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Rumelide Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 579-619. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1036589>
- Aydın, M. Z. ve Akyol Gürler, ř. (2012). *Okulda değerler eğitimi: yöntemler, etkinlikler, kaynaklar*. Nobel Akademik Yayıncılık.

- Bağdaş, Ç. K. & Demir, E. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin hikâye ve hikâye kitapları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi (Erzincan örnekleme). *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (ÖS-III), 219-230.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/261777>
- Bayburt, B. ve Duman, D. (2019). Millî mücadele döneminin değerler eğitimi açısından analizi, *Belgi Dergisi*, 2(19), 1704-1719. DOI:10.33431/belgi.576490
- Bengi, H. (2022). Millî mücadele ve Cumhuriyetin ilanı arasındaki dönemin (1919-1923) adlandırılması sorunu. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 267-285. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asead/issue/68364/1040432>
- Bloom, P. (2022). *Bebeklerin ahlâki yaşamı, iyinin ve kötünün kökenleri* (E. Kardelen, Çev.). Panama Yayıncılık. (Orijinal eser 2013)
- Cüceloğlu, D. (2006, 05 Mart). *Değerler yaşam pusulasıdır*. Dogancuceloglu.
<https://dogancuceloglu.net/degerler-yasam-pusulasidir>
- Çakıcı, E. (2010). *Millî Eğitim Bakanlığının 2004 yılında tavsiye ettiği yüz temel eserdeki yerel romanlar aracılığıyla edebiyat öğretiminde değerler eğitimi üzerine bir araştırma*. [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Açık Erişim Sistemi.
<https://acikerisim.comu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12428/635>
- Demirutku, K. (2017). *Değerlerin edinilmesinde ailenin rolü*, Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile Eğitim Programı,
https://www.aile.gov.tr/media/92203/01_06_degerlerin-edinilmesinde-ailenin-rolu.pdf
- Deniz, K. & Karagöl, E. (2018). Değerler eğitimi açısından ortaokul Türkçe ders kitapları. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 244-255.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/kebd/issue/67221/1049177>

- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. [Yüksek Lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
<https://www.proquest.com/openview/4640c8d233e3774628438654dc3168f1/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2026366&diss=y>
- Dursun, Y. (2021). *Ali Faik bey elveda kuşlar*, Ankara, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi.
- Dursun, Y. (2021). *Kınalı Hasan- Vatan sana emanet oğul*, Ankara, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi.
- Elban, M. (2015). Tarih eğitimi ve vatanseverlik üzerine bazı düşünceler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 4(3), 1302-1319.
<https://doi.org/10.7884/teke.495>
- Elbir, B. ve Bağcı, C. (2013). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies* 8(1).
<https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423933189.pdf>
- Evin, İ., & Kafadar, O. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler programının ve ders kitaplarının ulusal ve evrensel değerler yönünden içerik çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 293-304.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26127/275213>
- Girgin, K. (2021). *Yarbay Mustafa Kemal Atatürk umudumuz var*, Ankara, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi.
- Gümüş, M. (1993). Türk ailesi ve modernleşme. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (24), 85. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/101096>

Güven, A. Z. (2014). *Değerler eğitimi ve Türkçe derslerinde değerlerin kullanımı*, Palet Yayınları.

İdi Tulumcu, F. & Tulumcu, F.M. (2015). İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi programlarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 535-559.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29167/312348>

İnan, A. (1959). *Atatürk hakkında hatıralar ve belgeler*, Türkiye İş Bankası Yayınları

Kardaş, M. N. & Cemal, S. (2017). Değerler eğitimi ve Türkçe öğretiminde değer eğitimi üzerine yapılan araştırmalara ilişkin kaynakça denemesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(16), 383-412. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksbd/issue/31387/344595>

Kaşkaya, A. & Duran, T. (2017). İlkokul Türkçe ders kitaplarının değer aktarımı açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 417-441. <https://doi.org/10.24315/trkefd.303978>

Kaygana, M. Yapıcı, Ş. Aytan, T. (2013). Türkçe ders kitaplarında değerler eğitimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(7), 657-669.
<https://doi.org/10.9761/JASSS1619>

Koç, N. (2013) *Annelerin kişisel değerleri ile beş-altı yaş çocuklarının değer kazanımları arasındaki ilişkiler* [Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi]. Uludağ Üniversitesi Açık Erişim Sistemi.
<https://acikerisim.uludag.edu.tr/items/2d9505a2-c968-4ce0-8a28-6a3524c0a6b6>

Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. Yök Ulusal Tez Merkezi
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=jF7CZ_wD82VIEtx_RwDcp&no=2yxYsvMIG4Jkown3ldapfw

Kurnaz, A., Çiftci, Ü., & Karapazar, H. (2013). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin değer algılarının betimsel bir analizi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 185-225.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/ded/issue/29173/312411>

- Kuşdil, ME, & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerinin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15 (45), 59–80.
<https://psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpd1300443320000000m000233.pdf>
- Maltepe, S. (2009). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 398-412
<https://dergipark.org.tr/en/pub/baunsobed/issue/50238/648017>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (1973). *Millî Eğitim Temel Kanunu (Kanun No:1739)*. Resmi Gazete, 24 Haziran 1973, Sayı 14574.
https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc056/kanuntbmmc056/kanuntbmmc05601739.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2010). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara “18. Millî eğitim şurası” <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Ankara, “Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine”
https://sorgun.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_04/16012151_TALYM_VE_TERBYYE_KURULU_BAYKANLIYI.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). Ankara, *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*.
<https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). Ankara, *Türkçe öğretim programı*.
<https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02-T%C3%BCrk%C3%A7e%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202019.pdf>

Millî Eğitim Bakanlığı. (2020,2021,2022,2023). Ankara, *Ortaöğretim Türkçe ders kitabı*.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2021) *Kültür Yayınları*

<https://kulturyayinlari.meb.gov.tr/kitap-kategorileri/cocuk-yayinlari-dizisi/?page=2>

Millî Eğitim Bakanlığı. (2022). Ankara, *Ortaöğretim genel müdürlüğü değerler eğitimi etkinlik kitabı*

<https://www.meb.gov.tr/degerler-egitimi-etkinlik-kitabi-yayimlandi/haber/28204/tr>

Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara “21. yüzyıl becerileri ve değerlere yönelik araştırma raporu”2023

<https://ttkb.meb.gov.tr/www/baskanligimizca-21-yuzyil-becerileri-ve-degerlere-yonelik-arastirma-raporu-yayimlandi/icerik/509>

Okçu, I. (2021). *Yüzbaşı İsmail Hakkı bey karanlık limanın martısı*, Ankara, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi.

Oruç, C. (2016). Okul öncesi dönem çocuğunda ahlaki değerler eğitimi, *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi; Teori ve Uygulama* (2), 37-60.

<https://dergipark.org.tr/en/pub/eibd/issue/22686/242229>

Rokeach, M, (1973). *The Nature Of Human Values*, New York, The Free Press.

Sallabaş, M. (2013). Ömer Seyfettin hikâyelerinin Türkçe öğretiminde değer aktarımı

bakımından incelenmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18),59-68. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mkusbed/issue/19552/208453>

Shelar, V. S. (2024). Value education – necessity and importance in schools and colleges. *Journal of Sports and Physical Education*, 9(1), 5–6.

<https://doi.org/10.3126/jospe.v9i1.131>

Strouse, G. A. Nyhout, A. & Ganea, P. A. (2018). The role of book features in young children's transfer of information from picture books to real-world contexts. *Frontiers in psychology*, 9, 50.

<https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2018.00050/full>

Şimşek, Ş. (2015). Kemalettin Tuğcu'nun romanlarında değerler eğitimi, *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*. 1(1), 79-104.

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/357542>

Şimşek, A. & Çakmakçı, E. (2019). Cumhuriyet dönemi ilkokul tarih ders kitaplarında millî mücadele. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 15(30), 189-227.

https://ctad.hacettepe.edu.tr/15_30/7.pdf

Tanta, A. (2024). Değer eğitiminde Edebi ürünlerin kullanımı: Ateşten Gömlek.

EDUCATIONE, 3(2), 1-21. <https://doi.org/10.58650/educatione.1487739>

Teker, M. (2021). *Seyit onbaşı yükünü kalbiyle taşıyan yiğit*, Ankara, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi.

Tulunay Ateş, Ö. (2017), Türkiye’de değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilere kazandırılması istenen olumlu özellikler üzerindeki etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34), 41-60. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ded/issue/37287/430469>

Turgut, M. (Edt.). (2010). *Türkiye’de Aile Değerleri Araştırması*, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Ankara.

<https://ekutuphane.aile.gov.tr/media/grlnwlay/t%C3%BCrkiye-de-aile-de%C4%9Ferleri-ara%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1.pdf>

Türk Dil Kurumu. (t.y.). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. 20 Ekim 2024 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.

Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
<https://doi.org/10.14527/9786053643401>

Yaman, E. (2016). *Değerler eğitimi eğitimde yeni ufuklar*. Akçağ Yayınları.

Yavuz, M. (2021). Yaşar Kemal'in öykülerinde değerler. *Rumelide Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 439-451. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1036566>

Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimi'ne genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (19), 499-222. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/156875>

Yıldırım, A. & Simsek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, Y. (2022). Türk millî kültüründe değerler ve değerler eğitimi. *Sakarya Üniversitesi Türk Akademi Dergisi*, 1(1), 15-27.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2814900>

Yiğit, F. (2023). Kemal Bilbaşar'ın “Yonca Kız” kitabının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 18-27.
<https://doi.org/10.17539/amauefd.1215020>

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Cemre CEYLAN

Doğum Yeri ve Tarihi :

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe
Öğretmenliği, 2022

Yüksek Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı, 2025

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce B1

İŞ DENEYİMİ

Stajlar : Leyla Kahraman Sevim Ertenü Ortaokulu/Antalya

Çalıştığı Kurumlar : Özel eğitim kurumlarında Türkçe öğretmeni olarak
görev yapmaktayım. 2022-2025

PROJELER

Türkçe Kazandıran Notlar 8. Sınıf LGS Hazırlık Kitabı
(Baskı aşamasında)

Türkçe Kazandıran Notlar 7. Sınıf LGS Hazırlık Kitabı
(Baskı aşamasında)

Türkçe Kazandıran Notlar 6. Sınıf LGS Hazırlık Kitabı
(Kontrol aşamasında)

Hikaye ve Şiir Türünde Kitap Çalışması (Yazım Aşamasında)

EĞİTİM VE SERTİFİKALAR:

Türk İşaret Dili (Tid) Eğitimi Sertifikası

BAÜNSEM Diksiyon ve Etkili Hitabet Eğitimi

Balıkesir Sanat Merkezi Tiyatro ve Drama Eğitimi.

İLETİŞİM

E-mail:

TARİH

: 16.06.2025

EKLER

EK- 1 “Yarbay Mustafa Kemal Atatürk- Umudumuz Var” adlı kitapta değerlerin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar.

Vatan sevgisi değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Mustafa Kemal cephaneleri kalmadığı için geriye çekilen askerlere “Süngünüz de mi yok” diyerek süngü taktırmış ve onları yere yatırmıştır (Girgin, 2021:46).

Ben size taarruzu değil, ölmeyi emrediyorum (Girgin, 2021:49)!

Annem beni yetiştirdi, bu ellere yolladı.

Al sancağı teslim etti, Allah’a ismarladı (Girgin, 2021:75).

Ne mutlu bu zaferi kazanan şanlı askerlere (Girgin, 2021:78)!

Siperde parmağı koptuğu halde hissetmeyen, buna rağmen tüfeğinin tetiğine basmaya devam eden aslanlar vardı (Girgin, 2021:85).

Bize savaş kazandıran işte bu ruhtur (Girgin, 2021:94).

Millî Bilinç değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Aynı gaye için toplanan bu toprağın evlatları, ülkemiz tek, ülkümüz birdir (Girgin, 2021:22).

Doktor olarak bu yüce milletin askeri olacağım. Silahım kalem, kurşunum mürekkep olacak. (Girgin, 2021:57).

İki kişi husumet yaşasa bile vatan mevzu edildi mi ekmeklerini bölüşürlerdi (Girgin, 2021:67).

Yastığımız mezar taşı, yorganımız kar olsun

Biz bu yoldan dönersek namus bize ar olsun (Girgin, 2021:75).

Gazi Dede torunun hüzünlenmesini istemiyordu. Amacı geçmişini doğru bilsin ve en iyi günde olduğunu hissettiği anda bile dostunu düşmanını ayırt edebilsin (Girgin, 2021:77).

Oradaki insanlarda var olan şey, Kumandan'ımızın dediği gibi inançtı. Özgürlük, gaza ve kader anlayışydı (Girgin, 2021:86).

Uyku, dinlenme aramanın bu dinlenmeden yalnız bizim değil bütün milletimizin sonsuza kadar yoksun kalmasına sebep olacağını hepinize hatırlatırım (Girgin, 2021:105).

Gidemesek de oraları göremesek de canlı bir mirasın torunu olmaktan gurur duyuyorum (Girgin, 2021:107).

Fedakârlık değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Üzülme evlat, o taşlar sen yaşayasın diye atıldı (Girgin, 2021:35).

Sen ve senin gibi mert delikanlılar, bu topraklarda hür yaşasın diye o canlar verildi (Girgin, 2021:35).

Mevzu vatan olmuşsa can bedende neden dursun anlayışı vardı (Girgin, 2021:87).

Herkesin canıyla ödediği bedeli, ben bir ayağımla ödemişim çok mu (Girgin, 2021:103)?

Bir kumandan ki aklını ve hayatını milletine adanmış (Girgin, 2021:107).

Çanakkale onu, bir kere olsun dertlenmemiş, hep başkalarının yarasını saran olmuştu (Girgin, 2021:114).

Şehitlik değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Toprağa düşen her şehit bir tohumdur (Girgin, 2021:61).

Şehadete erme aşkı, korkunun çok üstüne çıkmıştı (Girgin, 2021:83).

Cesaret değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Ölüm kesin ama korku yok (Girgin, 2021:83).

Kurşun, korkana korkmayandan daha fazla uğrar (Girgin, 2021:89).

EK- 2 “Ali Faik Bey- Elveda Kuşlar” adlı kitapta değerlerin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar.

Vatan sevgisi değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Batum derler bu güzelin adına.

Osmanlının Karadeniz kapısı...

Sonsuza dek Türk'ün olsun tapusu (Dursun, 2021:17).

Bursa benim, Bursa benim (Dursun, 2021:27).

Sadece bizler için değil vatanın selameti için de dualar sunuyor Allah'a (Dursun, 2021:42).

Elimiz tetikte, gözümüz ufukta, kulağımız savaş haberlerinde (Dursun, 2021:47).

Çanakkale topraklarını düşmana dar etmezsem bana da yazıklar olsun (Dursun, 2021:70)!

Titre düşman titre, ecelin yakın;

Türk'ün namusuna dokunma sakın (Dursun, 2021:70)!

Elveda vatanım, mahşere dek bizim kal (Dursun, 2021:81)!

Aile birliğine önem değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Evladı babasından, babayı eşinden ayırıyor; aileler, yeniden bir arada olacağı günleri iple çekiyor (Dursun, 2021:39).

Evimde, yolumu bekleyen bir eşim, baba diye kucağıma atılan çocuklarım olsun diyorum (Dursun, 2021:42).

Bükülmez bir bilekti, çifte vuran yürekti, evimize direkti (Dursun, 2021:43).

Eşim benim için, yanında huzur bulmak için sığındığım bir limandı (Dursun, 2021:47).

Kayınpeder Efendi'ye, kayınvalideye ayrıca selam ederim (Dursun, 2021:61).

Geride, için için akan gözyaşları, hasretle sallanan eller ve yüreğimin yarısını bıraktım (Dursun, 2021:63).

Fedakârlık değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Vatan uğruna şehadet şerbeti içmenin her Mehmetçiğin asıl gayesi olduğunu biliyoruz ancak bizim birinci görevimiz yaşamak ve emrimizdeki askeri yaşatmaya çalışmak (Dursun, 2021:37).

Ah benim sevgili askerim! Benim için canını vermeye hazırsın ha (Dursun, 2021:53)!

Sizin için ne yapabilirim? Emredin, canımı vereyim (Dursun, 2021:53)!

Sevgi değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

İyi o zaman, demiş ve boynuna sarılmışım babamın (Dursun, 2021:14).

“Evladım” diyen sesin, şekerden mi baldan mı (Dursun, 2021:22)?

Onlarla doya doya hasret giderdim (Dursun, 2021:61).

Şehitlik değerinin geçtiği diğer cümle ve bulunduğu sayfa şudur:

Ya vatanın kurtuluşunu beraber göreceğiz ya da dilim varmıyor ama sonsuzluk alemine birlikte kanatlanacağız (Dursun, 2021:49)!

EK- 3 “Seyit Onbaşı- Yükünü Kalbiyle Taşıyan Yiğit” adlı kitapta değerlerin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar.

Vatan sevgisi değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Asker ocağının dumanı tütmezse, baba ocağı da söniürir (Teker, 2021:31).

Eşyaları ile birlikte vatan sevgisini topladı çadırından (Teker, 2021:37).

Çanakkale onu bekliyordu; o, Çanakkale'yi (Teker, 2021:37).

Vatan tertemiz bir mavilik gibiydi (Teker, 2021:38).

Bu millet, hakikate gözleri kapalı olanlara bir tokat gibi cevap verecekti (Teker, 2021:38).

Yiğitlik değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Cevval Ali, aklı başında yiğit bir delikanlıydı (Teker, 2021:13).

Seyit, on altı yaşına gelmiş ve heybetiyle köylülerin Koca Seyit diye seslendiği yiğit bir delikanlı olmuştu (Teker, 2021:14).

Ulusal kimlik bilincine sahip olmak değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Vatan Sağ olsun (Teker, 2021:37).

Vatana hizmetin karşılığı mı olur? İnsan yuvasını, evini, vatanını korudu diye ödüllendirilir mi hiç? Olacak iş değil (Teker, 2021:64).

Sevgi değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Her zaman böyle yapardı. Kalplerindeki gamı alıp dağıtırdı hüznlerini (Teker,2021:7).

Mendili değil sanki Hatice'yi, sanki yavrusu Ayşe'yi, sanki ana babasını koklamıştı (Teker, 2021:37).

Yardımseverlik değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Gelin olacak kızların sarı sandığından çıkarılıp yıkanan çeyizlerine tüm komşular yardım ederdi (Teker, 2021:14).

Bir yakınını kaybetmiş acılı bir yürekteki gözyaşına herkes mendil olurdu (Teker, 2021:14).

EK- 4 “Yüzbaşı İsmail Hakkı Bey-Karanlık Liman’ın Martısı” adlı kitapta değerlerin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar.

Merhamet değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

İsmail Hakkı martıyı şefkatle okşuyordu (Okçu, 2021:35).

“Ne duruyoruz Tophaneli?.. Eski günlerdeki gibi onu da iyileştirelim, yaralarını saralım” (Okçu, 2021:35).

Onu gagasından öptü (Okçu, 2021:37).

Savaşta bile olsa insanın yüreği merhametini kaybetmemeliydi (Okçu, 2021:38).

Uykusuz, yaralı olmayan kanadını sevimli sevimli açıp birkaç kere çırpıtı (Okçu, 2021:43).

Vatan sevgisi değerinin geçtiğı diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

İsmail Hakkı, o kararlı ve gür sesi ile verdi emrini: Bir numaralı mayın, bismillah! Bando (Okçu, 2021:69)!

Nusret'in büyük komutanı sen çok yaşa. Senin döktüğün mayınlar kurtardı bizi (Okçu, 2021:82).

Yenilmez denen devler, bir bir Boğaz'ın sularında yok olmuştu. Biz kazanmıştık (Okçu, 2021:82).

Mutluluk değerin geçtiğı diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

İsmail Hakkı'nın memnuniyeti yüzünü aydınlattı (Okçu, 2021:32).

Askerler neşeli türküler söyledi (Okçu, 2021:72).

Onca acı dolu günden sonra gülmek, bu muzaffer millete nasıl da yakışıyordu (Okçu, 2021:82).

Saygı değerin geçtiğı diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Haziir! Diyordu askerler (Okçu, 2021:42).

Askerler, İsmail Hakkı'nın döndüğünü görünce her biri sırayla elini öptü, sarıldılar (Okçu, 2021:61).

Sevgi değerin geçtiğı diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

O, benim aslan yürekli arkadaşımı (Okçu, 2021:49).

Huzur içinde uykulara dalabileceğin bir yuvan var (Okçu, 2021:90).

Millî bilinç değerin geçtiğı diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Nusret'in büyük komutanı sen çok yaşa (Okçu, 2021:82).

18 Mart 1915 günü biz, Çanakkale Boğazı'nda dünyada eşi görülmemiş bir zafer kazandık (Okçu, 2021:82).

Dostluk değerin geçtiğı diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

İki eski dostun uzun zaman sonraki bu karşılaşmasına, denizin berraklığına sarı ışıltılar saçan tatlı bir güneş eşlik etti. Konuştuk... Konuştuk...Konuştuk (Okçu, 2021:24).

Uzak denizlere keşfe gidemesek de aynı gemide omuz omuza önemli bir görevde birlikte olacaktık (Okçu, 2021:31).

EK- 5 “Kınalı Hasan- Vatan Sana Emanet Oğul” adlı kitapta değerlerin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar.

Vatan sevgisi değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Cihan titresin ki Çanakkale’ye doluşan düşman sürüleri ne yapacağını bilemesin (Dursun, 2021:23).

Gelin, vatanımız oğlum, vatanımız! Kurtarın vatanımızı (Dursun, 2021:54).

Vatan benim namusumdur komutanım (Dursun, 2021:69).

Bilmeliydim, bilmeliydim. Anası, kuzusunu vatanına kurban olsun diye kınalayıp göndermişti (Dursun, 2021:92).

Dinî değerlere bağlılık değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Yatsı namazını kıldıktan sonra eline aldığı Kur’an-ı Kerim’i, bir babanın bebeğini okşaması gibi okşadı (Dursun, 2021:39).

Allah’ım, dedi içinden, ne verirsen hayırlısını ver (Dursun, 2021:50).

Pek çok kişiye söz vermişti vatani kurtarmadan dönmeyeceğim diye ama asıl sözü Allah’a verdiğinin farkına yeni varıyordu (Dursun, 2021:66).

Göğsümüzden imanı, dilimizden duayı düşürmeyelim (Dursun, 2021:83).

Sevgi değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Kendisine odalarıyla birlikte gönüllerini de açan bu insanlara veda etti (Dursun, 2021:41).

Para da önemliydi ama kenarları oyalı, kar beyaz bir mendildi Hasan’ın gözünü ayıramadığı (Dursun, 2021:48).

Hasan mendili aldı. Ceketinin iç cebine, tam kalbinin üstüne gelecek şekilde yerleştirdi (Dursun, 2021:50).

Sırrı Bey, genç bir zabıt olmasına rağmen askerine bir baba şefkatiyle yaklaşıyordu (Dursun, 2021:68).

Sorumluluk değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Ne pahasına olursa olsun vatani kurtaracaktı (Dursun, 2021:29).

Çok geçmeden buraya geliş gayesini hatırlıyor, verdiği söze sadık kalacağına yemin ediyordu (Dursun, 2021:81).

Cesaret değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Geçen gün seni Çomar'ın elinden nasıl kurtardı, unuttun mu (Dursun, 2021:20)?

Vatanın imdadına koşan bu gözü pek delikanlı (Dursun, 2021:23).

Millî bilinç değerinin geçtiği diğer cümleler ve bulunduğu sayfalar şunlardır:

Şimdi pembe hayallerin değil, acı gerçeklerin zamanıydı (Dursun, 2021:33).

Önce vatani kurtaralım (Dursun, 2021:50).

EK-6 İntihal Raporu

TÜRKİYE CUMHURİYETİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN KÜLTÜR ESERLERİ SERİSİNDE BULUNAN MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK TEMALİ ÇOCUK KİTAPLARININ DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 19	% 18	% 12	% 10
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr	%2
İnternet Kaynağı		
2	dergipark.org.tr	%2
İnternet Kaynağı		
3	www.kultureserleri.meb.gov.tr	%1
İnternet Kaynağı		
4	Submitted to Akdeniz University	%1
Öğrenci Ödevi		
5	www.evvelcevap.com	%1
İnternet Kaynağı		
6	zlibrary.to	%1
İnternet Kaynağı		
7	Submitted to (school name not available)	%1
Öğrenci Ödevi		
8	dspace.gazi.edu.tr	%1
İnternet Kaynağı		
	docplayer.biz.tr	

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir. Tezimin

- ☐ yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde; tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

[Tarih ve İmza]

Cemre CEYLAN